

4.3 Taalkeuze op het werk

Een groot deel van hun leven brengen mensen door op hun werk. De taalkeuzes die mensen op hun werk maken, vormen dus een belangrijk deel van het taalgebruik in hun dagelijkse leven. We kunnen ons dan ook voorstellen dat als er in het bedrijfsleven bijvoorbeeld meer en meer Engels, Spaans of Chinees gebruikt wordt, dit op de langere termijn een impact kan hebben op de status van het Nederlands in het algemeen.

Om een betrouwbare schets te maken van de taalkeuzes op het werk, proberen we onder andere op de volgende vragen een antwoord te geven:

- In welke talen communiceren enquêtedeelnemers op hun werk, wanneer ze met collega's en leidinggevenden praten en e-mailen? (de 'interne communicatie')
- In welke talen presenteert hun bedrijf of organisatie zich naar de buitenwereld via slogans, reclame, websites en jaarverslagen? (de 'externe communicatie')
- In welke talen communiceert hun werkgever met 'klanten' – hier een ruim begrip dat in het onderwijs bijvoorbeeld ook 'studenten' kan betekenen?
- In welke talen werft hun werkgever kandidaat-werknemers?

Sommige van de observaties op basis van de online enquête werden ook vergeleken met een extra, handmatige gegevensverzameling door de onderzoekers, die volgende vragen wilden beantwoorden:

- Welke talen worden gebruikt in het jaarverslag en op de website van de vijftig grootste Nederlandse en Vlaamse bedrijven?
- Welke talen worden gebruikt in de vacatures van de drie grootste vacaturesites in Nederland en Vlaanderen?
- Welke talenkennis wordt van kandidaten verwacht in diezelfde vacatures?

Tot slot werd, opnieuw via het StaatNed-panel dat de enquête invulde, gepeild naar attitudes: hoe open staan panelleden voor mensen die géén Nederlands beheersen en toch een baan willen in Brussel, Vlaanderen, Nederland of Friesland?

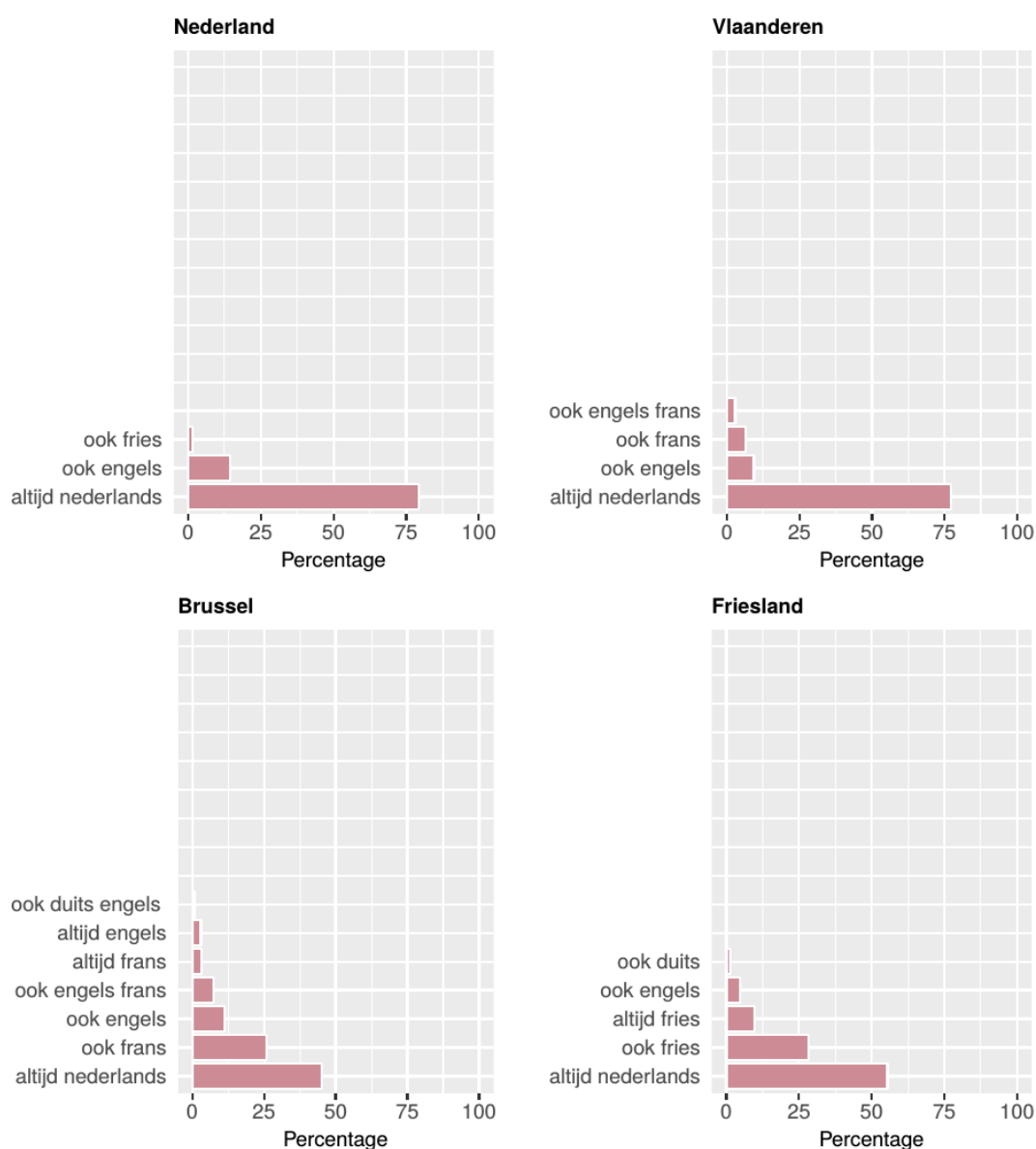
4.3.1 In welke taal of talen communiceren StaatNed-panelleden op hun werk?

De interne communicatie op je werk, daaronder werd in deze enquête verstaan: praten (mondelinge communicatie) en e-mailen (schriftelijke communicatie), met je collega's enerzijds en je leidinggevende(n) anderzijds. **In Nederland en Vlaanderen verloopt de interne communicatie voor bijna 80% van de deelnemers uitsluitend in het Nederlands** (zie figuur 118). Voor 14,4% van de Nederlanders komt er naast Nederlands ook Engels bij, in Vlaanderen is dat slechts voor 9,2% van de invullers het geval. Dat wordt verklaard omdat in Vlaanderen, naast Nederlands door 6,6% van de invullers ook Frans gebruikt wordt voor de interne communicatie – niet onlogisch omdat Vlaanderen deel uitmaakt van het officieel drietalige België, waar naar schatting bijna 60% van de Belgen het Nederlands, ongeveer 40% het Frans en minder dan 1% het Duits als moedertaal heeft. **In Brussel zegt slechts 45,2% van de deelnemers uitsluitend Nederlands te gebruiken;** voor 26% is dat naast

Nederlands ook Frans; voor 11,4% naast Nederlands ook Engels; voor 7,6% naast Nederlands ook Engels én Frans. **In Friesland geeft slechts 55,5% van de invullers aan altijd Nederlands te gebruiken;** 28,5% zegt er naast Nederlands ook Fries te gebruiken op het werk en voor 9,6% is dat zelfs uitsluitend Fries; 4,8% ten slotte geeft aan naast het Nederlands ook Engels te gebruiken.

“Op het werk spreek ik vaak, maar minder dan 50%, Frans. Ik werk in Brussel voor de Federale overheid.”

“om elkaar te helpen oefenen & ook een beetje om de politieke lading van taalkeuze te vermijden, spraken we af dat we in het team op vaste dagen NL of FR te spreken: ma-woe-vr voor NL en di-do voor FR (er zijn meer NL teamleden)”

Figuur 118: Hoe communiceert de deelnemer in het werk?

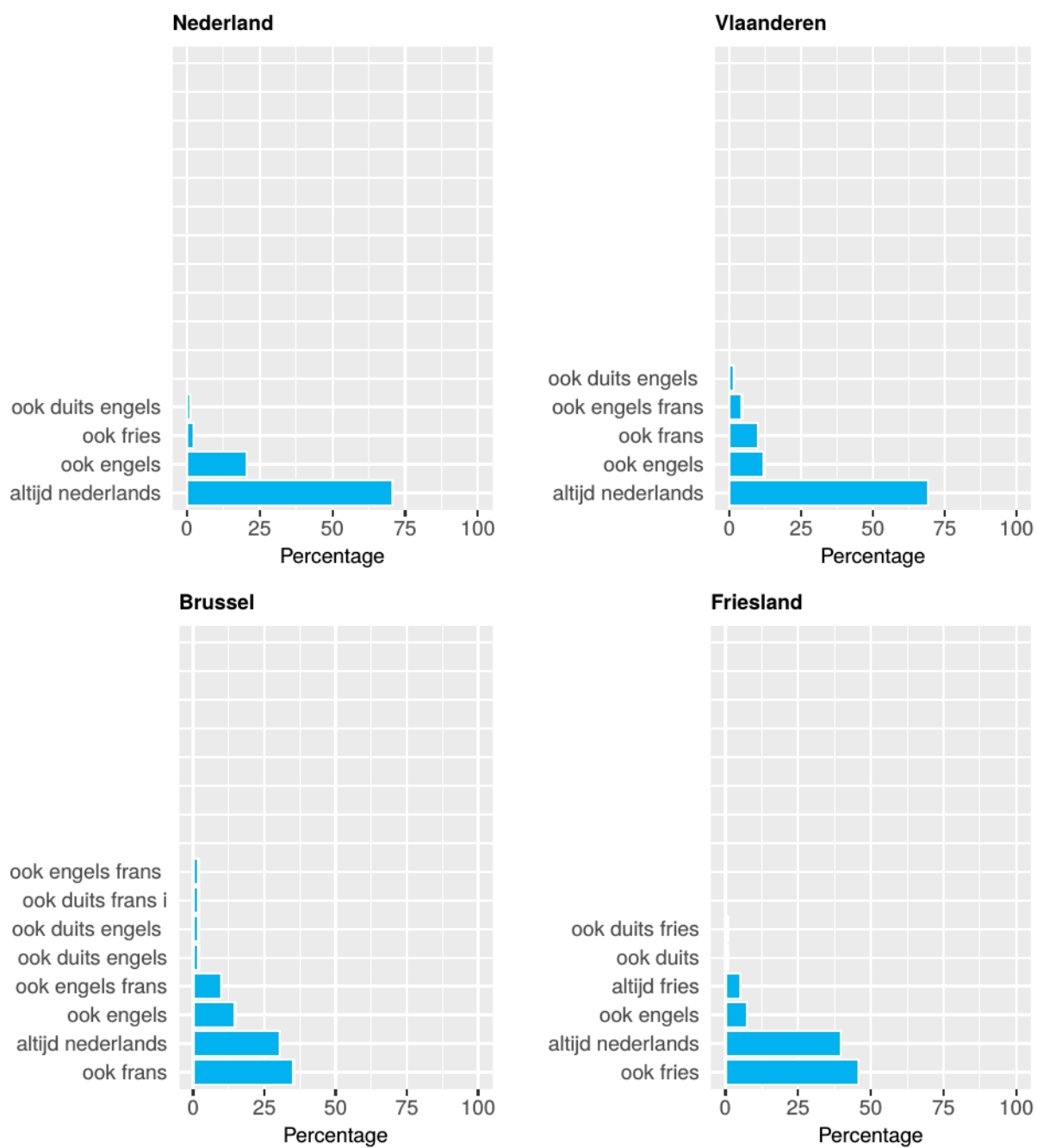
Maakt het voor je taalkeuze uit of je praat dan wel schrijft (e-mail) met je collega's of leidinggevende? **In Nederland, Vlaanderen en Brussel verandert de taalkeuze niet als mensen overschakelen van medium** (zie verderop: Figuur 119, 120, 121 en 122). **In Friesland is er echter wel een verschil tussen gesproken en geschreven taal voor de communicatie met collega's** (zie figuur 119 versus 120): in de mondelinge communicatie met collega's zegt 45,8% van de deelnemers naast het Nederlands ook Fries te gebruiken; dat is meer dan het aantal deelnemers dat aangeeft uitsluitend Nederlands te spreken met collega's (namelijk 39,6%). In de geschreven communicatie met collega's echter, geeft 57,4% van de Friese werknemers aan altijd Nederlands te gebruiken en slechts 27,7% naast het Nederlands ook Fries. **Er wordt dus aanzienlijk meer Fries gebruikt in gesprekken met dan in e-mails tussen collega's.**

Met wie je praat of schrijft, je collega's dan wel je leidinggevende, maakt wel een verschil, en dat in elk van de vier regio's (zie verderop: Figuur 119, 120 versus 121 en 122): terwijl ongeveer 70% van de inwoners van Vlaanderen en Nederland altijd in het Nederlands zegt te spreken en te e-mailen met hun 'gelijke' collega's, stijgt het percentage 'uitsluitend Nederlands' bij mondelinge en schriftelijke communicatie tot 85% of meer in de communicatie met de leidinggevende (88,8% in Nederland, 85,2% in Vlaanderen).

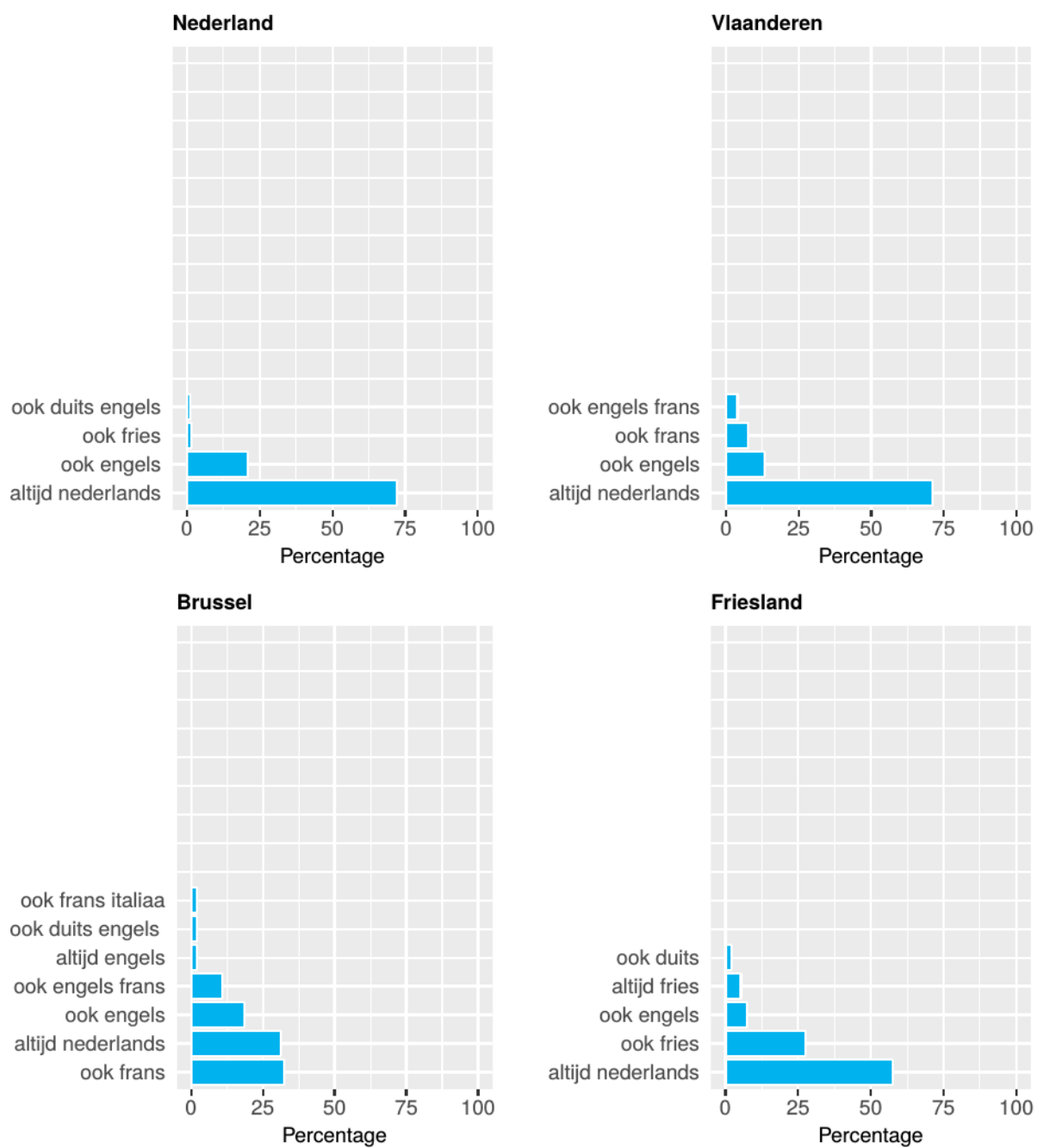
In Brussel zien we een gelijkaardig patroon. Ruim 30% van alle bevroagde Brusselaars geeft aan, naast Nederlands ook Frans te gebruiken (zowel in gesprek als e-mail) bij 'gelijke' collega's, iets minder van de bevroagde Brusselaars zegt uitsluitend Nederlands te gebruiken. Als ze praten of mailen met hun leidinggevende veranderen die percentages: ongeveer 60% praat en schrijft uitsluitend Nederlands met hun leidinggevende, ongeveer 17% gebruikt naast Nederlands ook Frans, tussen de 6 en 8% communiceert uitsluitend in het Frans – die laatste optie komt niet voor bij 'gelijke' collega's.

Heel vreemd is die bevinding natuurlijk niet: doorgaans hebben mensen meer collega's dan leidinggevend; de kans dat er zich onder de gelijke collega's mensen met een andere talige achtergrond bevinden, is dus relatief groter dan de kans dat er zich onder de leidinggevend anderen bevinden.

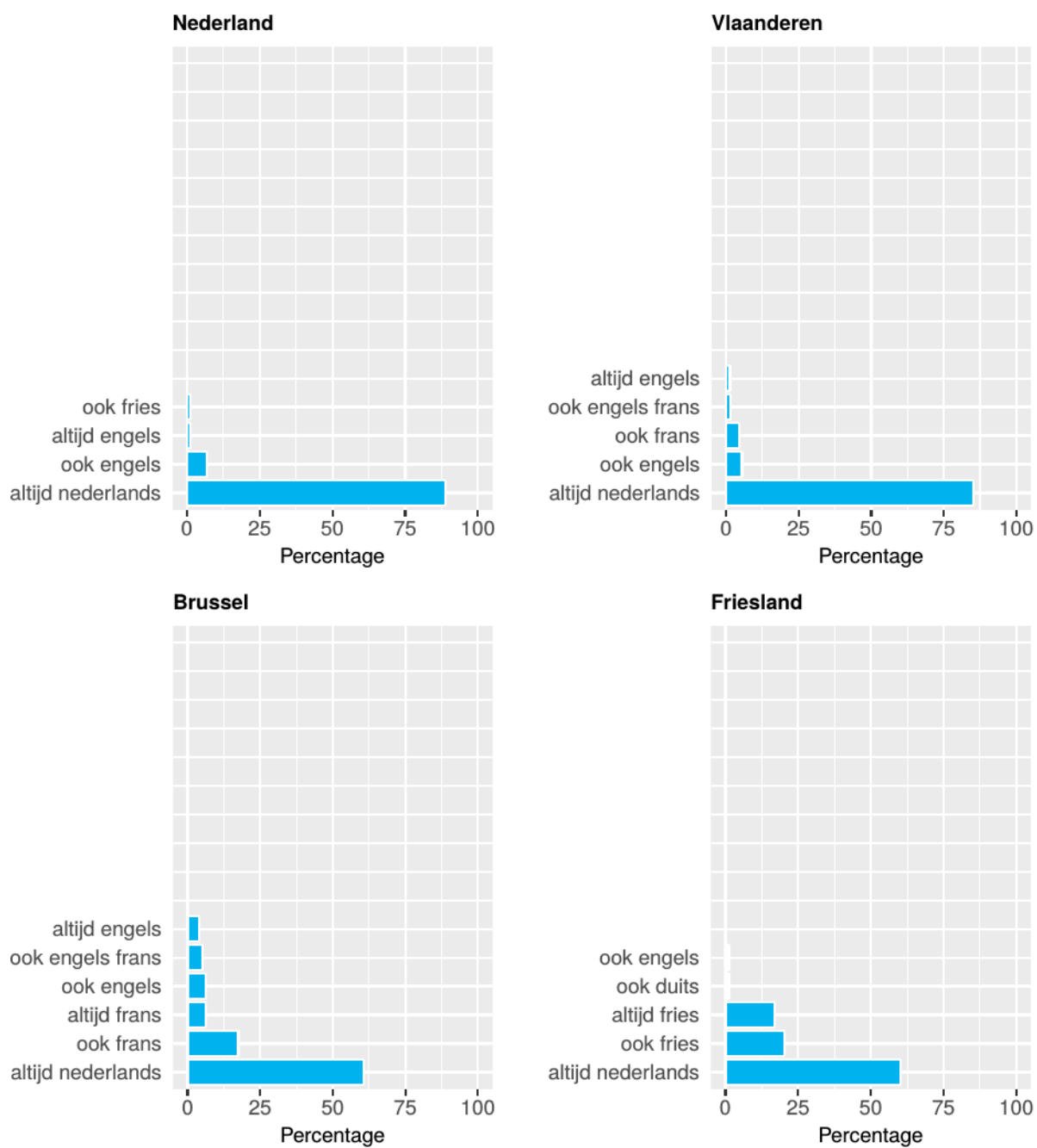
Ook in Friesland zegt een groter aantal deelnemers uitsluitend Nederlands te gebruiken in de mondelinge en schriftelijke communicatie met de leidinggevende (ruim 60%) dan in de omgang met collega's (namelijk 45,8% voor de mondelinge en 57,4% voor de schriftelijke communicatie). Logischerwijs is het percentage deelnemers dat naast het Nederlands ook Fries gebruikt in de mondelinge en schriftelijke communicatie met de baas lager dan het percentage deelnemers dat dit doet met collega's. Wel is opvallend dat toch 16,9% van de deelnemers uitsluitend Fries zegt te spreken met de baas en 12,2% uitsluitend in het Fries e-mailt. Ook hier kan de grotere taaldiversiteit onder collega's een verklaring bieden: meestal is er maar één leidinggevende, die of Fries is – in dat geval kan men ervoor kiezen uitsluitend in het Fries te communiceren – of niet, in welk geval men wellicht zal opteren voor uitsluitend Nederlands. Daarentegen heeft een werknemer in Friesland meestal een groot aantal 'gelijke' collega's, onder wie er zullen zijn met wie men Fries kan spreken en anderen met wie men Nederlands spreekt; vandaar dat de combinatie Nederlands + Fries hier vaker voorkomt.

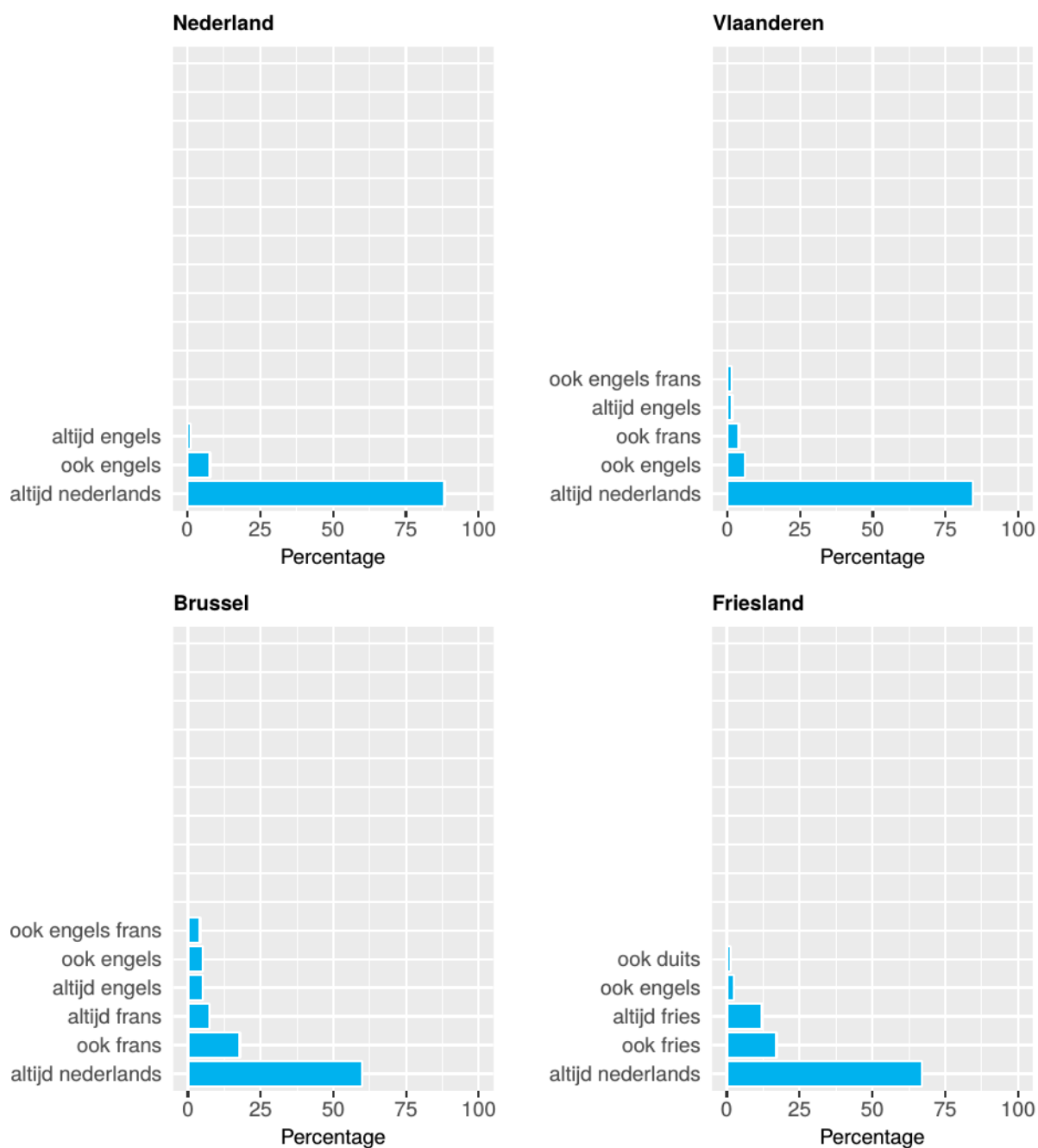
Figuur 119: Met collega's praat ik...

Figuur 120: Met collega's e-mail ik in het...

Figuur 121: Met mijn baas praat ik...

Figuur 122: Met mijn baas e-mail ik in het...

4.3.2 In welke taal of talen presenteren werkgevers zich naar de buitenwereld volgens het StaatNed-panel?

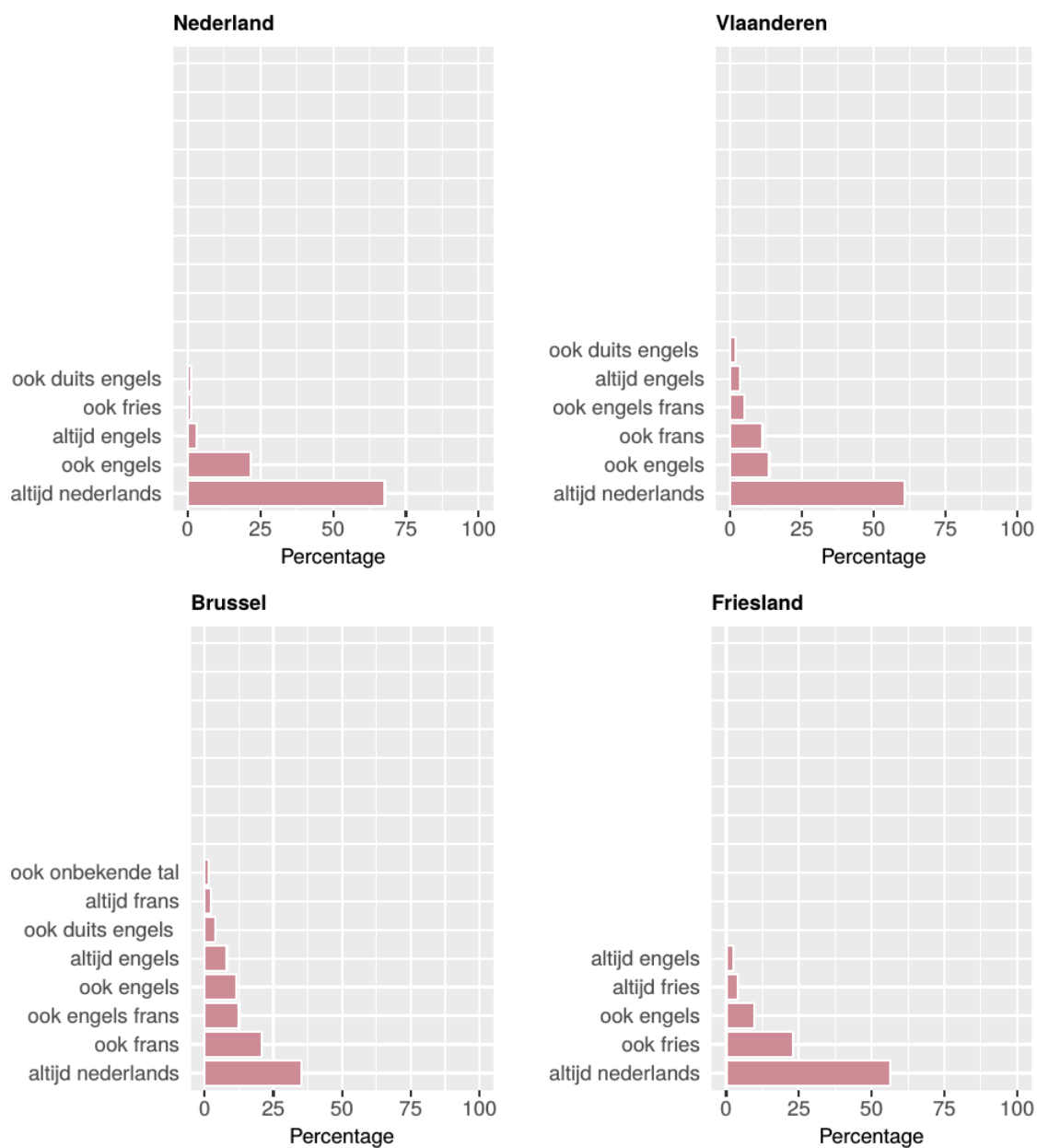
a. Algemeen

De externe communicatie van werkgevers met de buitenwereld, daaronder werd in deze enquête verstaan:

- In welke talen StaatNed-panelleden spreken én e-mailen met 'klanten'
- In welke talen werkgevers zich presenteren naar de buitenwereld, met name via:

- het jaarverslag
- de website
- reclame
- hun slogan
- vacatures

Als de cijfers van die verschillende elementen worden samengebracht in één grafiek – die dan de communicatie van werkgevers met de buitenwereld voorstelt – dan levert dat het volgende beeld op (figuur 123):

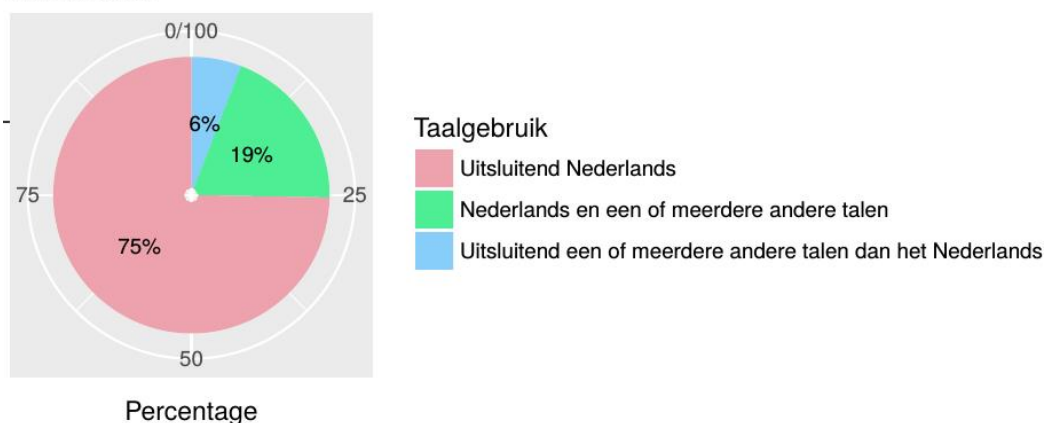
Figuur 123: In welke taal communiceren bedrijven?

Het percentage werkgevers dat uitsluitend in het Nederlands communiceert met de buitenwereld vormt zowel in Nederland als in Vlaanderen de grote meerderheid, maar ligt in Vlaanderen iets lager dan in Nederland (Nederland: 67,8%, Vlaanderen: 60,7%). In 21,5% (voor Nederland) en 13,6% (voor Vlaanderen) van de gevallen wordt opgegeven dat er naast Nederlands, ook Engels gebruikt wordt voor externe communicatie. Bijkomend wordt in Vlaanderen naast Nederlands ook Frans gebruikt en wel door 11,3% van de werkgevers. De trend dat Vlaamse werkgevers minder vaak alleen in het Nederlands communiceren dan Nederlandse, zet zich voort in de verschillende vormen van communicatie. Hier valt op dat, hoewel de afwijking niet heel ver van het gemiddelde ligt, toch niet iedere manier van communiceren dezelfde taalkeuze laat zien. Jaarverslagen (zie figuur 124, 125, 126 en 127) zijn vaker alleen in het Nederlands: 75% in Nederland, 68% in Vlaanderen. Websites (zie figuur 128, 129) daarentegen zijn juist minder vaak uitsluitend in het Nederlands: 58% in Nederland, 52% in Vlaanderen.

Opvallend: in Brussel is Nederlands aanzienlijk minder populair als uniek uithangbord: 35,4% van de invullers geeft aan dat de externe communicatie van hun werkgever uitsluitend in het Nederlands gebeurt (zie figuur 123). Volgens 20,7% van de deelnemers verloopt die communicatie naast Nederlands ook in het Frans, volgens 12,6% in het Nederlands, Frans en Engels, en volgens 11,4% in het Nederlands en Engels. In de officieel tweetalige, feitelijk meertalige, context van Brussel is dat natuurlijk te verwachten. Daar komt bij dat enkel leden van de Nederlandstalige gemeenschap in Brussel bevroegd zijn: het percentage werkgevers dat uitsluitend Nederlands gebruikt kan daardoor in de Brusselse context in werkelijkheid zelfs nog lager liggen. Net als in Nederland en Vlaanderen zijn jaarverslagen van bedrijven volgens de panelleden vaker uitsluitend in het Nederlands (49%, zie figuur 126) dan websites (25%, zie figuur 130).

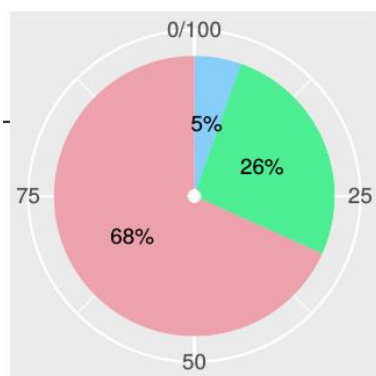
Ook in Friesland wordt in vergelijking met Vlaanderen en de rest van Nederland minder vaak uitsluitend Nederlands gebruikt in de externe communicatie (namelijk door 56,4% van de deelnemers). 23,1% van de deelnemers geeft aan dat hun werkgever naast het Nederlands ook het Fries gebruikt in de externe communicatie, bij 9,7% is dat naast Nederlands ook Engels, en bij 4% is dat zelfs uitsluitend Fries. In tegenstelling tot de andere regio's vertoont Friesland nauwelijks verschil in taalgebruik tussen jaarverslagen en websites (vergelijk figuren 127 en 131: 60% van de Friese werknemers geeft aan dat het jaarverslag van hun werkgever uitsluitend in het Nederlands wordt gepubliceerd, en 59% van hen geeft aan dat dit ook het geval is voor de website van hun bedrijf).

Nederland

Figuur 124: Het jaarverslag van mijn bedrijf of organisatie is in het...

Vlaanderen

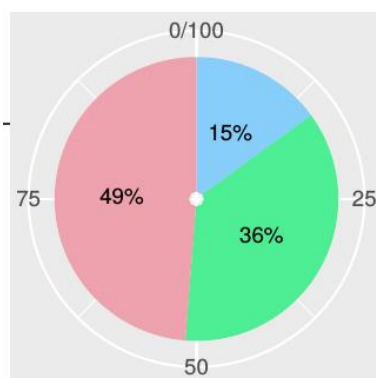
Taalgebruik

- Uitsluitend Nederlands
- Nederlands en een of meerdere andere talen
- Uitsluitend een of meerdere andere talen dan het Nederlands

Percentage

Figuur 125: Het jaarverslag van mijn bedrijf of organisatie is in het...

Brussel

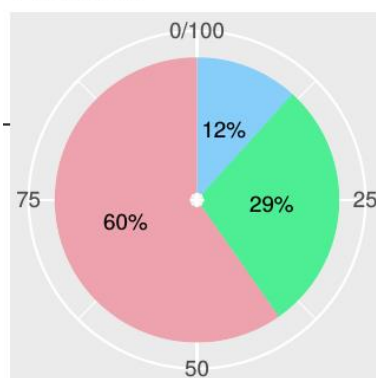
Taalgebruik

- Uitsluitend Nederlands
- Nederlands en een of meerdere andere talen
- Uitsluitend een of meerdere andere talen dan het Nederlands

Percentage

Figuur 126: Het jaarverslag van mijn bedrijf of organisatie is in het...

Friesland

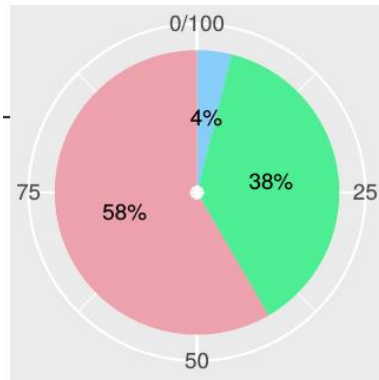
Taalgebruik

- Uitsluitend Nederlands
- Nederlands en een of meerdere andere talen
- Uitsluitend een of meerdere andere talen dan het Nederlands

Percentage

Figuur 127: Het jaarverslag van mijn bedrijf of organisatie is in het...

Nederland

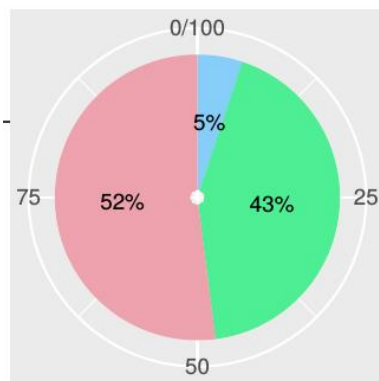
Taalgebruik

- Uitsluitend Nederlands
- Nederlands en een of meerdere andere talen
- Uitsluitend een of meerdere andere talen dan het Nederlands

Percentage

Figuur 128: De website van mijn bedrijf of organisatie is in het...

Vlaanderen

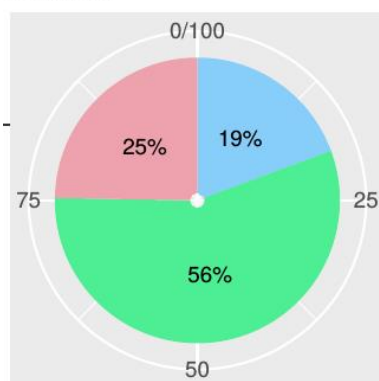
Taalgebruik

- Uitsluitend Nederlands
- Nederlands en een of meerdere andere talen
- Uitsluitend een of meerdere andere talen dan het Nederlands

Percentage

Figuur 129: De website van mijn bedrijf of organisatie is in het...

Brussel

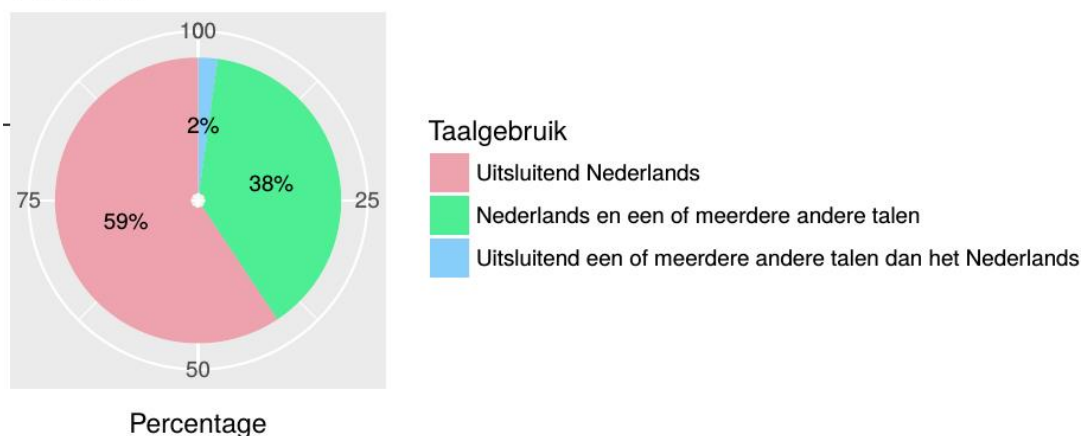
Taalgebruik

- Uitsluitend Nederlands
- Nederlands en een of meerdere andere talen
- Uitsluitend een of meerdere andere talen dan het Nederlands

Percentage

Figuur 130: De website van mijn bedrijf of organisatie is in het...

Friesland

Figuur 131: De website van mijn bedrijf of organisatie is in het...

b. Uitgelicht: Taalkeuze in jaarverslagen en op websites van bedrijven in Nederland en Vlaanderen

Naast de antwoorden in de online enquête over de taalkeuzes van deelnemers op hun werk, verzamelden de onderzoekers ook materiaal uit andere bronnen. Zo werd onder andere een overzicht gemaakt van de taalkeuzes in jaarverslag en website van de 50 grootste Nederlandse en Vlaamse bedrijven. Om tot een lijst van bedrijven te komen, baseerden we ons voor Nederland op de meest recente vrij beschikbare lijst: die van Elsevier voor 2013. Voor Vlaanderen werd gekozen voor de Trends-top 2015, op basis van omzet.⁶³ In deze paragraaf geven we een antwoord op de volgende vragen:

- Wat zijn de waarnemingen van de StaatNed-panelleden over de taalkeuze in jaarverslag en website van hun werkgever?
- Hoe zit het met de taalkeuze in jaarverslag en website van de 50 grootste bedrijven in Nederland en Vlaanderen, en stemmen de resultaten op basis van de 50 grootste bedrijven overeen met de waarnemingen van StaatNed-panelleden?
- Worden jaarverslagen en websites, volgens de rapportering van de deelnemers aan de online enquête, binnen bepaalde sectoren vaker in andere talen gepubliceerd?

Wat zijn de waarnemingen van de StaatNed-panelleden over de taalkeuze in jaarverslag en website van hun werkgever?

In de vorige paragraaf bespraken we al kort de taalkeuzes in jaarverslagen en op websites zoals die door de StaatNed-panelleden waargenomen worden bij hun werkgever (zie figuren 124-131). Daaruit bleek dat in Nederland en Vlaanderen jaarverslagen vaker uitsluitend in het Nederlands worden opgesteld dan websites. In tabel 2 vatten we de waarnemingen van de Nederlandse en Vlaamse

⁶³ <http://trendstop.knack.be/nl/figure/r999/omzet.aspx>

panelleden met betrekking tot de taalkeuzes in het jaarverslag en de website van hun werkgever nog eens samen.⁶⁴

	Talen van websites volgens StaatNed-panel			Talen van jaarverslagen volgens StaatNed-panel		
	Nederlands alleen	Alleen een andere taal	Nederlands en een andere taal (inclusief Engels)	Nederlands alleen	Alleen een andere taal	Nederlands en een andere taal (inclusief Engels)
Nederland	60,8%	4,3% (waarvan 2,8% alleen Engels)	34,1%	74,1%	5,8% (waarvan 4,2% alleen Engels)	20,5%
Vlaanderen	54,7%	4,7% (waarvan 3,7% alleen Engels)	39%	67,7%	5,2% (waarvan 3,7% alleen Engels)	26,4%

Tabel 2: Waarnemingen van het StaatNed-panel over de taalkeuze op website en in jaarverslag van hun werkgever

Uit de tabel blijkt duidelijk dat, volgens de panelleden, jaarverslagen vaker uitsluitend in het Nederlands worden gepubliceerd dan websites. Volgens 74,1% van de Nederlandse en 67,7% van de Vlaamse respondenten wordt het jaarverslag van hun werkgever enkel in het Nederlands geschreven, terwijl de website van hun werkgever volgens 60,8% van de Nederlandse en 54,7% van de Vlaamse deelnemers uitsluitend Nederlandstalig is. Jaarverslagen zijn dan weer iets vaker uitsluitend in een andere taal dan het Nederlands in vergelijking met websites (vgl. respectievelijk 5,8% vs. 4,3% voor Nederland en 5,2% vs. 4,7% voor Vlaanderen). Websites worden op hun beurt weer vaker in het Nederlands én een andere taal aangeboden dan jaarverslagen (vgl. respectievelijk 34,1% vs. 20,5% voor Nederland en 39% vs. 26,4% voor Vlaanderen).

Hoe zit het met de taalkeuze in jaarverslag en website van de 50 grootste bedrijven in Nederland en Vlaanderen, en stemmen de resultaten op basis van de 50 grootste bedrijven overeen met de waarnemingen van StaatNed-panelleden?

Tabel 3 geeft een beeld van de taalkeuzes die de 50 grootste bedrijven van Nederland en Vlaanderen maken op hun websites en in hun jaarverslagen⁶⁵:

⁶⁴ Omdat we deze gegevens hieronder willen vergelijken met de gegevens van de 50 grootste Nederlandse en Vlaamse bedrijven, en omdat Brusselse en Friese bedrijven niet apart werden opgenomen, worden alleen de antwoorden van de Nederlandse (= inclusief Friesland) en Vlaamse (= exclusief Brussel) panelleden hier gerepresenteerd.

⁶⁵ Merk op dat de som van de percentages in deze tabel niet altijd 100% is. Dit is te wijten aan een beperkt aantal ontbrekende gegevens en twijfelgevallen.

	Talen van websites van 50 grootste bedrijven			Talen van jaarverslagen van 50 grootste bedrijven		
	Nederlands alleen	Alleen een andere taal	Nederlands en een andere taal (inclusief Engels)	Nederlands alleen	Alleen een andere taal	Nederlands en een andere taal (inclusief Engels)
Nederland	6%	24% (waarvan 22% alleen Engels)	64%	12%	42% (waarvan 42% alleen Engels)	36%
Vlaanderen	2%	18% (waarvan 10% alleen Engels)	78%	4%	46% (waarvan 38% alleen Engels)	30%

Tabel 3: De taalkeuze op websites en in jaarverslagen van de 50 grootste bedrijven van Nederland en Vlaanderen

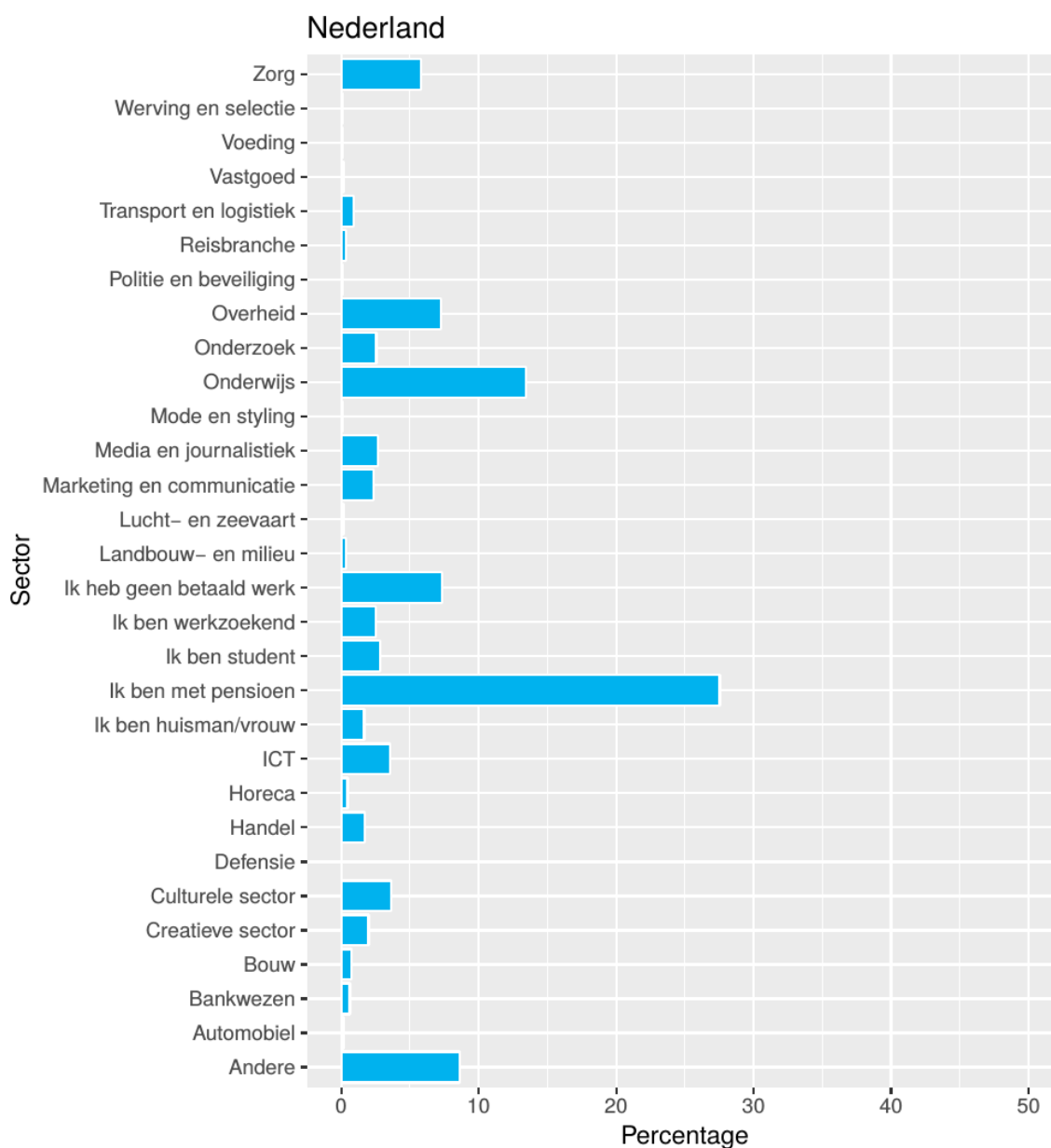
Tabel 3 laat duidelijk zien dat er van de Nederlandse en Vlaamse grootste bedrijven maar weinig zijn die enkel het Nederlands gebruiken voor website en jaarverslag: in Nederland biedt 6% van die bedrijven enkel een Nederlandstalige website aan, in Vlaanderen geldt dat voor 2% van de grootste bedrijven; 12% van de Nederlandse bedrijven publiceert enkel een Nederlandstalig jaarverslag, in Vlaanderen is dat 4% van de bedrijven.

Verder zien we dat de 50 grootste bedrijven, zowel in Nederland als in Vlaanderen, er vaker voor kiezen om hun jaarverslag uitsluitend in een andere taal aan te bieden dan hun website: dat is respectievelijk 42% vs. 24% voor Nederland, en 46% vs. 18% voor Vlaanderen.

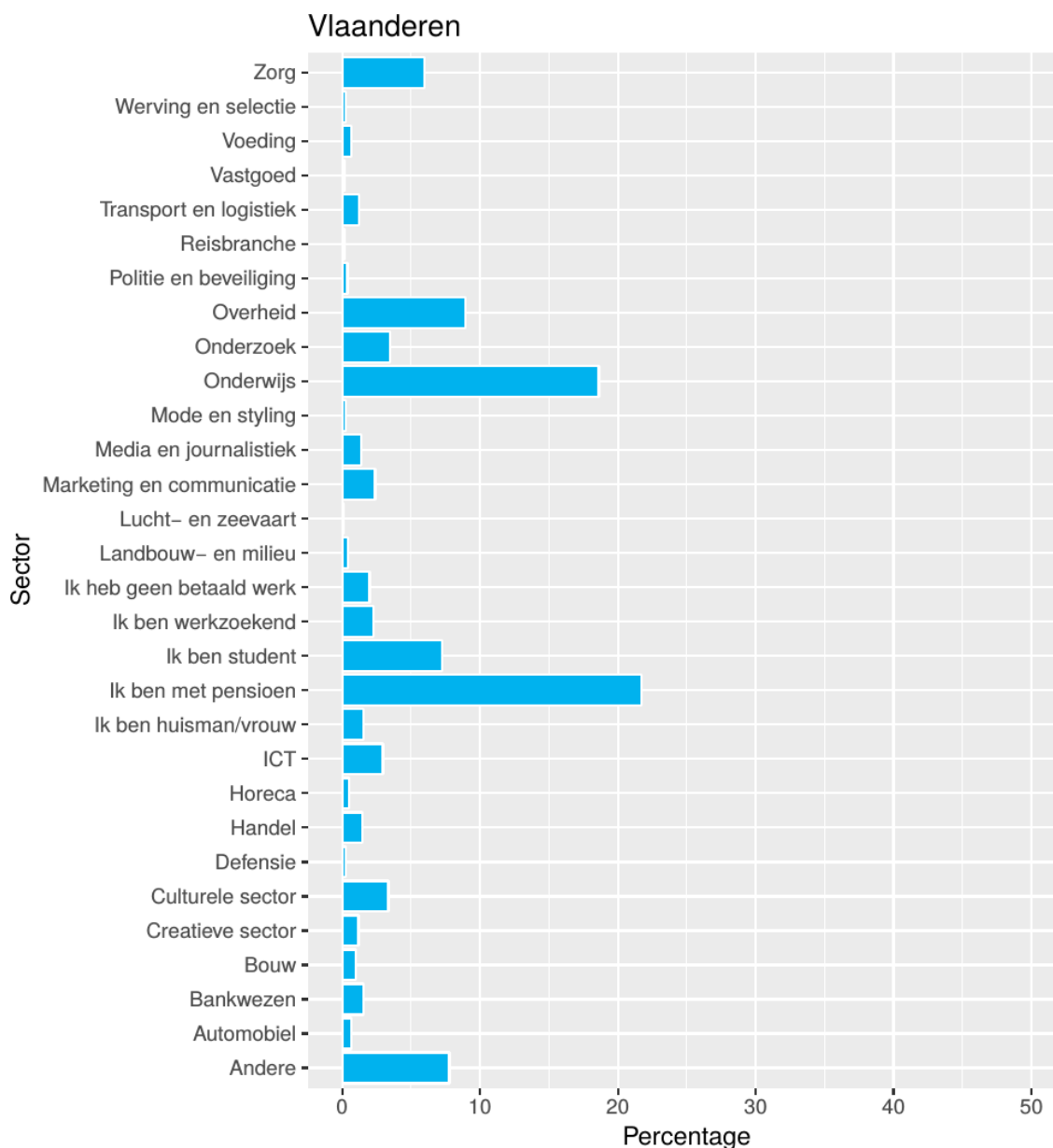
De websites van de 50 grootste bedrijven worden dan weer vaker in het Nederlands en (een) andere taal/talen aangeboden dan de jaarverslagen: dat is respectievelijk 64% vs. 36% voor Nederland, en 78% vs. 30% voor Vlaanderen.

Als we de gegevens van de 50 grootste bedrijven (tabel 3) nu vergelijken met de waarnemingen van de panelleden (tabel 2), dan kunnen we de volgende zaken opmerken. **Ten eerste is het aantal grote bedrijven dat hun website en jaarverslag uitsluitend in het Nederlands aanbiedt volgens de externe gegevens veel kleiner dan wat de panelleden waarnemen bij hun werkgever.** In Nederland zegt 60,8% van de deelnemers dat hun werkgever enkel een Nederlandstalige website aanbiedt, terwijl dat maar geldt voor 6% van de 50 grootste Nederlandse bedrijven, en 74,1% van de panelleden zegt dat dit het geval is voor het jaarverslag van hun werkgever, terwijl maar 12% van de 50 grootste bedrijven in Nederland enkel een Nederlandstalig jaarverslag schrijft. In Vlaanderen zegt 54,7% van de deelnemers dat hun werkgever enkel een Nederlandstalige website aanbiedt, terwijl dat slechts geldt voor 2% van de 50 grootste Vlaamse bedrijven, en 67,7% van de panelleden zegt dat hun werkgever enkel een Nederlandstalig jaarverslag schrijft, terwijl dat maar voor 4% van de 50 grootste bedrijven in Vlaanderen geldt. **Een verklaring voor deze verschillen kan liggen in het feit dat de onderzoekers gegevens verzameld hebben van de 50 grootste bedrijven, bedrijven die dus over het algemeen erg internationaal gericht zijn. De Nederlandse en Vlaamse panelleden werken echter in heel uiteenlopende sectoren, voor werkgevers die wellicht niet allemaal even internationaal gericht zijn (zie figuur 132 en 133). Naarmate de respondenten in een minder internationale omgeving werken**

en in kleinschaliger bedrijven (vergeleken met de 50 grootste bedrijven van Nederland en Vlaanderen), zullen **website en jaarverslag van hun werkgever eerder uitsluitend in het Nederlands verschijnen**.

Figuur 132: Nederland - In welke sector werkt u?

Figuur 133: Vlaanderen - In welke sector werkt u?

Ten tweede zien we dat 22% van de Nederlandse en 10% van de Vlaamse bedrijven uit de top 50 uitsluitend een Engelstalige website aanbieden, terwijl volgens 2,8% van de Nederlandse en 3,7% van de Vlaamse deelnemers de website van hun werkgever enkel in het Engels wordt aangeboden. Voor jaarverslagen is er een soortgelijk verschil: 42% van de Nederlandse en 38% van de Vlaamse bedrijven schrijft enkel een Engelstalig jaarverslag, terwijl slechts 4,2% van de Nederlandse en 3,7% van de Vlaamse deelnemers aangeeft dat het jaarverslag van hun werkgever enkel in het Engels wordt geschreven. **Voor zowel website als jaarverslag is het aandeel van het Engels dus aanzienlijk kleiner volgens de waarnemingen van de panelleden dan volgens de gegevens van de 50 grootste bedrijven. Ook hier ligt de verklaring waarschijnlijk in het feit dat niet alle respondenten in een sterk geïnternationaliseerd bedrijf werkzaam zijn.**

Ten derde: de mate waarin werkgevers, volgens de panelleden, hun jaarverslag in meerdere talen (inclusief het Nederlands) aanbieden, wijkt minder af van de bevindingen op basis van de 50 grootste bedrijven. Volgens 20,5% van de Nederlandse en 26,4% van de Vlaamse panelleden, wordt het jaarverslag van hun werkgever in het Nederlands en (een) andere taal/talen aangeboden; bij de 50 grootste bedrijven is dat respectievelijk het geval voor 36% en 30% van de gevallen. Websites worden volgens de deelnemers dan weer relatief minder vaak in meerdere talen aangeboden dan het geval is bij de 50 grootste bedrijven (vergelijk: 34,1% van de deelnemers vs. 64% van de bedrijven in Nederland, en 39% van de deelnemers vs. 78% van de bedrijven in Vlaanderen⁶⁶).

Hierboven hebben we erop gewezen dat volgens de panelleden jaarverslagen van hun werkgever vaker uitsluitend in het Nederlands worden aangeboden dan websites. De extern verzamelde gegevens laten zien dat van de 50 grootste bedrijven er inderdaad meer zijn met uitsluitend een Nederlandstalig jaarverslag (namelijk 12% voor Nederland en 4% voor Vlaanderen) dan met uitsluitend een Nederlandstalige website (namelijk 6% voor Nederland en 2% voor Vlaanderen). **Wat dit betreft stemmen de waarnemingen van de StaatNed-panelleden dus overeen met de bevindingen op basis van de top 50 grootste bedrijven.**

Tot slot: tabel 3 laat zien dat lang niet alle Nederlandse en Vlaamse bedrijven het Nederlands gebruiken voor externe communicatie. Voor Vlaanderen is dit enigszins opvallend, want het Nederlands staat in de Belgische grondwet ingeschreven als verplichte taal (bijvoorbeeld in de rechtspraak, maar ook in het bedrijfsleven) in het Nederlandse taalgebied. Werkgevers/bedrijven (ook multinationals, als die gevestigd zijn op grondgebied dat onder de Vlaamse taalwetgeving valt⁶⁷) moeten (ook) in het Nederlands met werknemers communiceren en officiële documenten zoals de statuten moeten ook in het Nederlands worden opgesteld. De (communicatie)relatie met klanten echter beschouwt de overheid dan weer als privé. Daarvoor mag dus een andere taal dan het Nederlands gebruikt worden. Vandaar dat bedrijven jaarverslagen en websites, vormen van externe communicatie, in principe niet verplicht in het Nederlands moeten aanbieden.⁶⁸

Hangt de taalkeuze in jaarverslag en website af van de bedrijfssector?

Een aantal sectoren profileren zich als uitgesproken Nederlandstalig via de externe communicatie, andere zijn weer uitgesproken Engelstalig:

---

⁶⁶ Dat er in Vlaanderen meer bedrijven zijn die de website ook in een andere taal dan het Nederlands aanbieden dan in Nederland, heeft hoogstwaarschijnlijk ook te maken met de drietaligheid van België (Nederlands, Frans, Duits): van de 40 Vlaamse bedrijven met een website in een andere taal dan het Engels en het Nederlands, heeft 66% een website in het Frans en 14% een Duitstalige website.

⁶⁷ Zie <http://www.taalwetwijzer.be/bedrijfsleven.html>: “Welke regels een bedrijf moet volgen, wordt bepaald door de exploitatiezetel: het kantoor of de winkel waar de werknemer effectief werkt, en dus niet de hoofdzetel van het bedrijf.”

⁶⁸ Zie: <http://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-overheid/organisatie-van-de-vlaamse-overheid/de-taalwetgeving-vlaanderen> en http://www.taalwetwijzer.be/bedrijfsleven/veel_gestelde_vragen.html

- de websites en jaarverslagen van werkgevers in het domein van de **zorg** zijn volgens de Nederlandse, Vlaamse en Friese respondenten **hoofdzakelijk Nederlandstalig** (respectievelijk 86,4%, 90% en 100% voor website, en 90,6%, 96,6% en 100% voor jaarverslag); zelfs in Brussel geeft 66,7% van de deelnemers aan dat de website en het jaarverslag van hun werkgever (in de zorgsector) uitsluitend Nederlandstalig zijn. Dit geeft aan dat zorgbedrijven hun best doen om zo toegankelijk mogelijk te blijven voor de Nederlandstalige bevolking.
- vooral in Nederland is ook de bouw een sector die zich bijna uitsluitend in het Nederlands profileert (website: 84,2%, jaarverslag: 100%).
- **uitgesproken Engelstalig** is dan weer de **ICT-sector, de onderzoeksector en de lucht- en zeevaart, met als uitschieter het onderzoek**: 48,3% van de Nederlandse, 53,6% van de Vlaamse, en 66,7% van de Brusselse respondenten die werkzaam zijn in de onderzoeksector geven aan dat het jaarverslag van hun werkgever ook in het Engels wordt gepubliceerd; en 76% van de Nederlandse, 73,5% van de Vlaamse, en 100% van de Brusselse deelnemers geeft aan dat hun werkgever ook een Engelstalige website heeft. De onderzoeksector in Friesland profileert zich dan weer als uitgesproken Fries met 50% van de panelleden werkzaam als onderzoeker die zeggen dat het jaarverslag van hun werkgever ook in het Fries wordt gepubliceerd en 50% die zeggen dat dit altijd in het Fries wordt opgesteld; en 80% van de Friese respondenten (werkzaam in het onderzoek) die aangeven dat de website ook in het Fries online wordt gebracht.

c. Uitgelicht: taalkeuze in vacatures

Het StaatNed-onderzoek geeft ook een (cijfermatig onderbouwd) beeld van de taalkeuze van bedrijven in vacatureberichten. In deze paragraaf gaan we dieper in op deze cijfers en proberen we de volgende vragen te beantwoorden:

- In welke talen publiceren werkgevers vacatures voor hun kandidaat-werknemers volgens het StaatNed-panel?
- In welke talen publiceren werkgevers vacatures voor hun kandidaat-werknemers volgens de op vacaturesites verzamelde gegevens?
- Stemmen de waarnemingen van de StaatNed-panelleden over de taalkeuze bij vacatures van hun werkgever overeen met de taalkeuze bij vacatures die de drie grootste vacaturesites in Nederland en Vlaanderen laten zien?
- Zijn er beroepssectoren die voor hun taalkeuze in vacatures afwijken van de algemene trend?
- Over welke talenkennis moet je als kandidaat-werknemer beschikken volgens diezelfde drie grootste vacaturesites?

Wat zegt het StaatNed-panel over de taalkeuze in vacatures?

Volgens het Nederlandse StaatNed-panel schrijven werkgevers vacatures in 74,3% van de gevallen uitsluitend in het Nederlands uit (zie figuur 134); in 18,6% van de gevallen worden vacatures niet

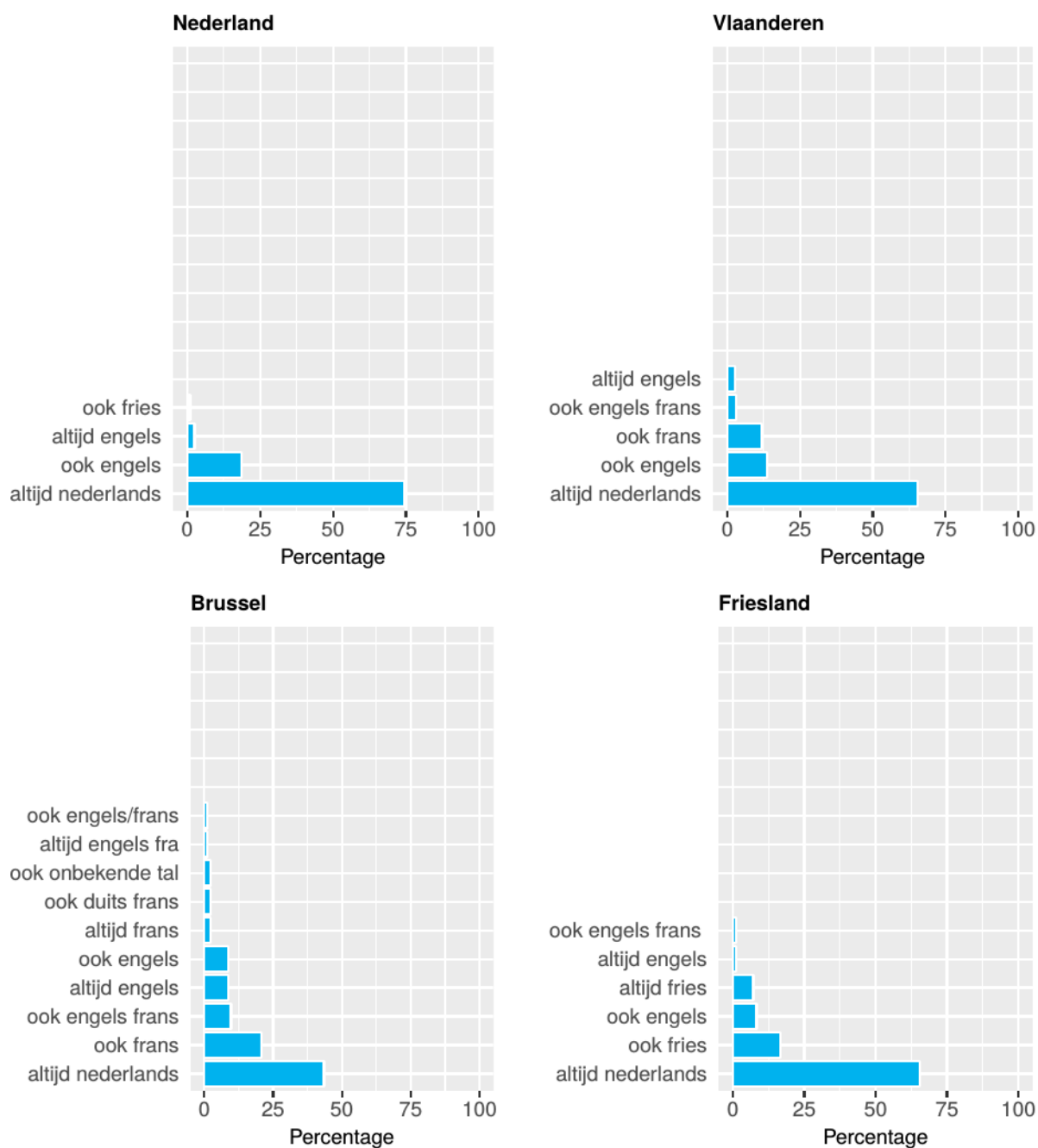
alleen in het Nederlands, maar ook in het Engels gesteld. Het Vlaamse StaatNed-panel meldt dat 65,4% van hun werkgevers' vacatures uitsluitend in het Nederlands gesteld is, bij 13,6% wordt naast Nederlands ook Engels gebruikt en in 11,9% van de gevallen ook Frans⁶⁹.

Brussel levert opnieuw een ander beeld op. Volgens het StaatNed-panel worden in Brussel slechts 43,5% van de vacatures uitsluitend in het Nederlands uitgeschreven. In 20,7% van de gevallen werd naast Nederlands ook Frans gebruikt, in 9,8% van de gevallen Nederlands, Frans en Engels, in 8,7% Nederlands en Engels, en ook in 8,7% van de gevallen altijd Engels. Opnieuw: voor een stad die officieel twee maar feitelijk veel meer taalgemeenschappen huisvest, mag dat niet verbazen.

Ook in Friesland is het aandeel vacatures dat uitsluitend in het Nederlands opgesteld is wat kleiner dan in Vlaanderen en de rest van Nederland: het gaat om 65,5% van de gevallen; 16,7% van de deelnemers geeft aan dat vacatures naast het Nederlands ook in het Fries worden opgesteld, en voor 8,3% is dat ook in het Engels. In 7,1% van de gevallen worden vacatures zelfs uitsluitend in het Fries uitgeschreven.

---

⁶⁹ Hoewel ook Duits een officiële taal is in België, werd deze taal erg weinig vermeld als taal van vacatures (minder dan 1%).

Figuur 134: Vacatures schrijft mijn bedrijf of organisatie (ook) uit in het...

We vatten de waarnemingen van de StaatNed-panelleden over de taalkeuzes in vacatureberichten van hun werkgevers nog eens samen in tabel 4:

	Talen van vacatures volgens StaatNed-panel		
	Nederlands alleen	Alleen een andere taal	Nederlands en een andere taal (inclusief Engels)
Nederland	74,3%	3,6% (waarvan 2,5% alleen Engels)	22,7%
Vlaanderen	65,4%	3,5% (waarvan 2,7% alleen Engels)	30,5%

Tabel 4: De taalkeuze in vacatures: waarnemingen van het StaatNed-panel

Wat vertellen vacaturesites over de taalkeuze in vacatures?

De StaatNed-onderzoekers gingen ook zelf na in welke talen vacatures worden gepubliceerd. Ze deden dit op basis van gegevens in de drie grootste vacaturesites van Nederland en Vlaanderen.⁷⁰ Ze screenen duizenden vacatures uit alle mogelijke beroepssectoren.⁷¹ Zoals uit tabel 5 blijkt, is volgens die screening gemiddeld genomen het overgrote deel van de onderzochte vacatures in Nederland en in Vlaanderen in het Nederlands gesteld.⁷² Slechts een klein deel van de vacatures is in een andere taal dan het Nederlands uitgeschreven.

	Talen van vacatures volgens vacaturesites		
	Nederlands	Engels	Een andere taal
Nederland	96,4%	3,6%	0,03%
Vlaanderen	95,4%	3%	1,6%

Tabel 5: De taalkeuze in vacatures: screening van vacaturesites

Vergelijking tussen de waarnemingen van het StaatNed-panel en de screening van vacaturesites

⁷⁰ Brussel en Friesland konden ook in deze dataverzameling niet als aparte regio's worden opgenomen.

⁷¹ Van elke beroepssector werden telkens de eerste honderd vacatures gescreend op taal. Het aantal beroepssectoren dat de zes vacaturesites (drie voor Nederland, drie voor Vlaanderen) hanteren, verschilt van site tot site.

⁷² Hoewel Vlaamse werkgevers volgens de Belgische grondwet verplicht in het Nederlands met werknemers moeten communiceren, mogen vacatures ook in een andere taal worden aangeboden, omdat een kandidaat-sollicitant in principe nog geen werknemer is. In de Taalwetwijzer lezen we: "Het taalgebruik in wervingsadvertenties van privéondernemingen is vrij". Anderzijds zegt de taalwetgeving ook het volgende: "Wervingsadvertenties van openbare diensten vallen wel onder het toepassingsgebied van de taalwetgeving Bestuurszaken". Vacatures bij enigerlei overheid moeten dus wél in het Nederlands worden gepubliceerd, omdat die als een mededeling aan het publiek worden gezien (zie: <http://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-overheid/organisatie-van-de-vlaamse-overheid/de-taalwetgeving-vlaanderen> en http://www.taalwetwijzer.be/bedrijfsleven/veel_gestelde_vragen.html).

De waarnemingen van het StaatNed-panel (tabel 4) stemmen niet volledig overeen met de gegevens die verzameld werden op basis van vacaturesites (tabel 5). Panelleden geven wel aan dat vacatures nog steeds voornamelijk in het Nederlands worden opgesteld, maar het aantal andere talen weegt volgens hen veel zwaarder door dan de vacaturesites te zien geven. Dat verschil in resultaten kan men op verschillende manieren duiden. Zo is het mogelijk dat de vacatures die op Nederlandse sites in het Nederlands verschijnen, op anderstalige sites (die buiten het bereik van dit onderzoek vallen) óók in andere talen verschijnen. Ook is het mogelijk dat er gerapporteerd wordt over bedrijven die ook vestigingen hebben in andere landen dan Nederland of Vlaanderen. Dat in andere landen ook andere talen worden gebruikt is niet vreemd.

Zijn er beroepssectoren die voor hun taalkeuze in vacatures afwijken van de algemene trend?

Een aantal sectoren onttrekt zich aan de trend om vacatures slechts uitzonderlijk in een andere taal dan het Nederlands te publiceren. Kijken we opnieuw naar tabel 5, dan blijkt zowel voor Vlaanderen als voor Nederland, en zowel volgens het StaatNed-panel als volgens de vacaturesites grosso modo 3% van de vacatures in het Engels gesteld. (De overige talen laten we buiten beschouwing omdat de aantallen verwaarloosbaar klein zijn). **Op basis van de vacaturesites blijken voor Nederland vaker dan gemiddeld Engelse vacatures te verschijnen voor de sectoren ‘callcenter’, ‘ICT’ en ‘onderzoek/wetenschap’,** namelijk respectievelijk 13,5%, 11,8% en 9%. **Ook in Vlaanderen⁷³ blijken de ICT-sector (eveneens 11,8%) en de onderzoeksector (10%) drie keer vaker dan gemiddeld Engelstalige vacatures te publiceren.**

De waarnemingen van het Nederlandse en Vlaamse StaatNed-panel bevestigen de cijfers uit de vacaturesites. Zowel onder de Nederlandse als onder de Vlaamse panelleden waren er mensen die werken in de ICT-branche. Van deze panelleden geven 11,9% (Nederland) respectievelijk 16,7% (Vlaanderen) te kennen dat vacatures van hun werkgever uitsluitend in het Engels worden gepubliceerd. Van de panelleden die als onderzoeker aan de slag zijn, is er voor Nederland 4,1% en voor Vlaanderen 7,9% die aangeeft dat vacatures in hun sector uitsluitend in het Engels gepubliceerd worden – niet zo veel meer dan gemiddeld dus. Toch neemt Engels in de onderzoeksector, volgens de waarnemingen van de deelnemers werkzaam in deze branche, een opvallend belangrijke plaats in: er worden namelijk in 68,5% (Nederland) en 65,8% (Vlaanderen) van de gevallen naast Nederlands, ook vacatures in het Engels gepubliceerd. Over alle beroepssectoren heen is dat maar voor 16,1% van de vacatures het geval volgens het StaatNed-panel.

De volgende sectoren scoren ook hoger dan gemiddeld in Vlaanderen wat Engelse vacatures betreft:

- de automotive-sector, die instaat voor het ontwerpen, ontwikkelen, produceren en verkopen van auto's (10%). Ook Vlaamse StaatNed-panelleden werkzaam in de automobielsector geven aan dat 9,5% van de vacatures uitsluitend in het Engels wordt

---

⁷³ Voor Vlaanderen toonde vacature.com de meest afwijkende cijfers, maar voor veel van de beroepssectoren had de site maar een gering aantal vacatures. Daarom zijn in het rapport enkel die bedrijfssectoren meegenomen waarvoor 100 of meer vacatures beschikbaar waren. Bij te weinig vacatures voor een bepaalde bedrijfssector dreigt namelijk het risico dat het niet om een getrouwe afspiegeling van de realiteit gaat.

gepubliceerd, maar bij deze cijfers is de nodige omzichtigheid geboden omdat het slechts om 2 panelleden ging.

- de HR-sector (20%);
- de facilitaire dienstverlening (11%);
- de chemisch-farmaceutische sector die veel onderzoekjobs aanbiedt en in die zin aansluit bij de bevindingen die hierboven zijn vermeld (21%);
- en tot slot de voedingssector (12%) en de zogeheten 'FMCG'-sector (18%). Die laatste sector verhandelt *fast moving consumer goods* – veel verkochte consumentengoederen dus. Die sector is uitsluitend in handen van grote, internationale concerns als Nestlé, Kraft Foods, Unilever en Procter & Gamble waar Engels wellicht makkelijker een grote rol speelt dan bij lokale bedrijven.

Dat het Engels voornamelijk in vacatureberichten voor bepaalde beroepssectoren sterk in opkomst is, blijkt ook uit onderzoek van Zenner (2013).⁷⁴ In het kader van haar onderzoek naar de invloed van het Engels op het Nederlands, onderzocht Zenner onder andere 14.000 vacatures. Volgens Zenner (2013: 2) zijn vacatures geschikt om na te gaan hoe het Engels zich als een algemene communicatietaal ('*lingua franca*') verspreidt, omdat vacatures twee domeinen combineren "die erg gevoelig zijn voor het Engels: de reclame- en de zakenwereld".⁷⁵ Zenner onderzocht de advertenties die tussen 1989 en 2008 verschenen in het Vlaamse blad *Vacature* en in het Nederlandse *Intermediair*. "Het aantal vacatures dat volledig in het Engels was opgesteld, steeg in die twintig jaar gevoelig, van een kleine 3 procent in de periode 1989 tot 1995 tot meer dan 12 procent in de periode 2005 tot 2008."⁷⁶ Zenner kon dus vaststellen dat de invloed van het Engels toeneemt, maar zij noemt deze toename niet dramatisch omdat het slechts gaat over één op acht gevallen in "een gevoelig domein", namelijk vacatures. Tussen de vacatures onderling en tussen Nederland en Vlaanderen waren er ook verschillen. Zenner (2013: 422) stelde vast dat vooral voor bedrijfstakken zoals "farma, IT en consultancy" advertenties veel Engelse invloed vertonen. Verder bleek dat Vlaamse advertenties minder vaak Engelse woorden bevatten in de functietitel dan Nederlandse advertenties, maar dat Vlaamse advertenties dan weer vaker volledig in het Engels waren opgesteld dan Nederlandse.

Op basis van de antwoorden van de StaatNed-panelleden kunnen wij ten slotte de volgende sectoren nog belichten:

- Er zijn een paar sectoren waarin opvallend veel uitsluitend voor het Nederlands gekozen wordt bij het opstellen van vacatures. Zo geeft 100% van de Nederlandse en Friese werknemers die werkzaam zijn in de bouw aan dat vacatures alleen in het Nederlands worden uitgeschreven. In Nederland is dit ook het geval voor de modesector.

---

⁷⁴ Zenner, E. 2013. *Cognitive Contact Linguistics. The macro, meso and micro influence of English on Dutch*. Proefschrift KULeuven.

⁷⁵ Zie <https://www.scientias.nl/vormt-de-engelse-taal-een-bedreiging-voor-het-nederlands>

⁷⁶ Zie <https://www.scientias.nl/vormt-de-engelse-taal-een-bedreiging-voor-het-nederlands>

- Opvallend Engelstalig is de lucht- en zeevaartsector in Nederland⁷⁷; 80% van de werknemers werkzaam in die sector geeft aan dat vacatures ook in het Engels worden uitgeschreven en 20% zegt zelfs dat vacatures altijd in het Engels zijn opgesteld.
- Voor Friesland vallen vooral de volgende sectoren op wat betreft vacatures in het Fries: media en journalistiek (66,7% altijd Fries), de culturele sector (50% altijd Fries en 25% ook Fries), en onderzoek (80% ook Fries). Wel moet hier rekening gehouden worden met het feit dat het absolute aantal Friese respondenten werkzaam in elk van deze sectoren steeds relatief laag is.

Welke talen moeten sollicitanten bij voorkeur spreken?

Opnieuw werden vacatures bestudeerd, nu specifiek voor welke talenkennis daarin gevraagd werd. Vaak wordt in vacatures gevraagd om een uitstekende kennis van een bepaalde taal. Uit tabel 6 blijkt dat in Nederland vooral beheersing van het Nederlands onontbeerlijk blijft. Toch is ook kennis van het Engels belangrijk. Andere talen worden ook veel gevraagd, vooral Duits. Talen als Frans, Pools, Arabisch en Spaans worden mondjesmaat vereist.

Volgens de screening van de vacatures op gevraagde talenkennis is in Vlaanderen vaker dan in Nederland de kennis van een andere taal dan het Nederlands van belang. In 82,3% van de gescreende vacatures is dat het Frans, in 75,3% het Engels. In een land als België, waar ongeveer 40% Franstaligen wonen, is het vanzelfsprekend dat Frans belangrijker is dan in Nederland, waar Nederlands en Fries officieel erkend zijn. Dat er in Vlaanderen ook aanzienlijk meer naar Engels (75,3%) wordt gevraagd dan in Nederland (40%) is op zijn minst opvallend. De behoefte aan Engels is wellicht niet bijna twee keer zo groot in Vlaanderen als in Nederland. **Misschien gaan Nederlandse werkgevers er dus meer dan hun Vlaamse collega's vanuit dat iedereen sowieso Engels kent waardoor ze die taal niet expliciet opnemen in hun vacatures.** Naar een andere taal dan het Frans of het Engels wordt in gemiddeld 4,6% van de gescreende Vlaamse vacatures gevraagd. Daarvan is Duits veruit de belangrijkste taal. Andere talen als Pools, Spaans, Italiaans, Deens, Fins, Zweeds, Noors en Hongaars worden slechts sporadisch gevraagd.

Nederland	Nederlands	Engels		Andere taal
	84%	40%		28%
Vlaanderen	Nederlands	Frans	Engels	Andere taal
	94%	82,3%	75,3%	4,6%

Tabel 6: Gevraagde talenkennis in vacatureberichten op vacaturesites

De talenkennis die gevraagd wordt in vacatures zegt natuurlijk veel over welke talen gebruikt worden door bedrijven, vooral in de externe communicatie (bijvoorbeeld met klanten, met toeleveringsbedrijven, etc.). Over de communicatie met klanten werden via de online enquête gegevens verzameld: deelnemers werden bevraagd over hun taalkeuzes als zij voor hun werk moesten

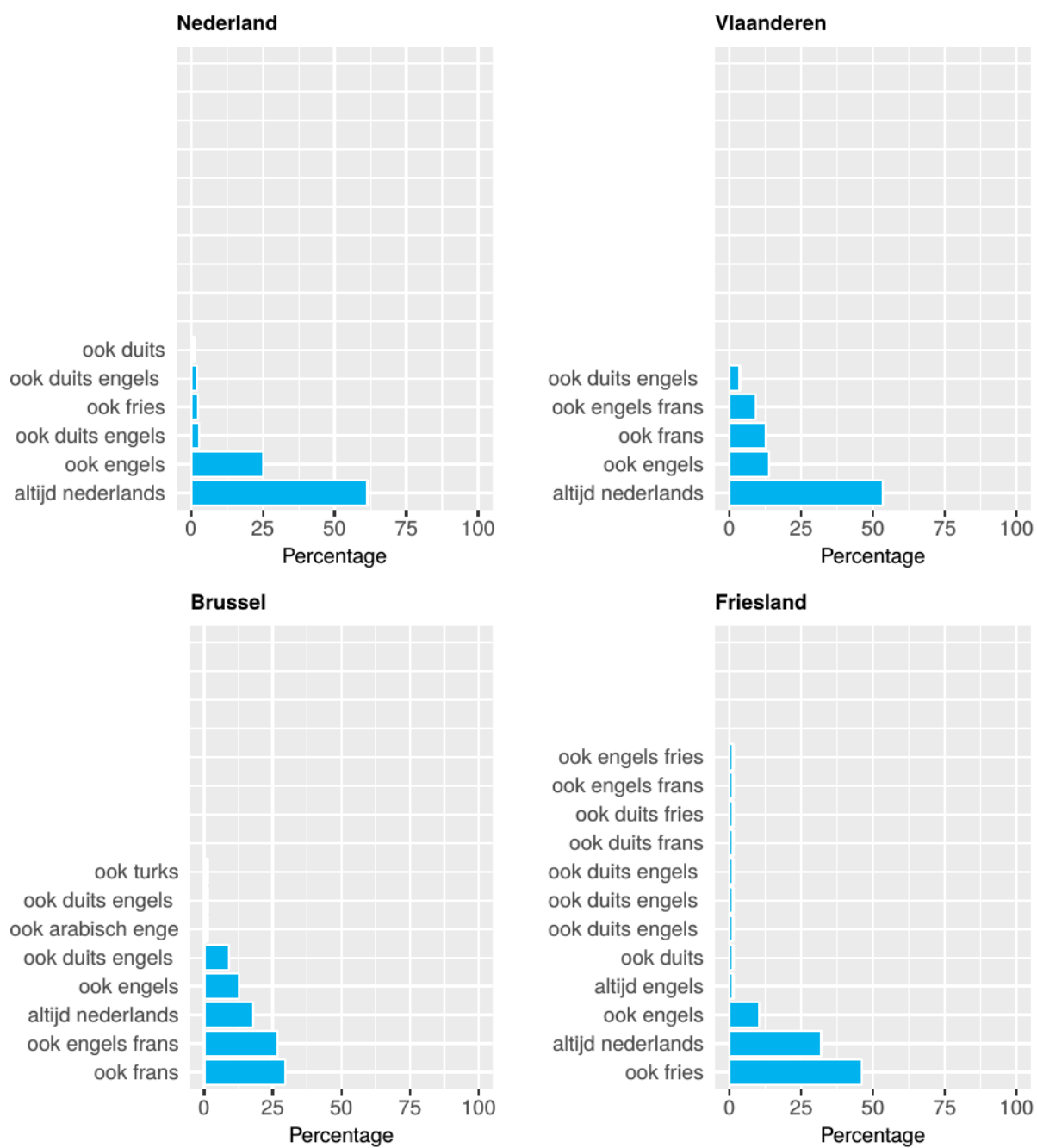
⁷⁷ Zie ook interview met Abram de Swaan: <https://www.nrc.nl/nieuws/1999/05/22/hoe-meer-talen-hoe-meer-engels-7447986-a258526>

spreeken of e-mailen met klanten. Tabel 7 geeft weer in welke talen de deelnemers uit Nederland, Vlaanderen, Brussel en Friesland⁷⁸ praten en e-mailen met klanten:

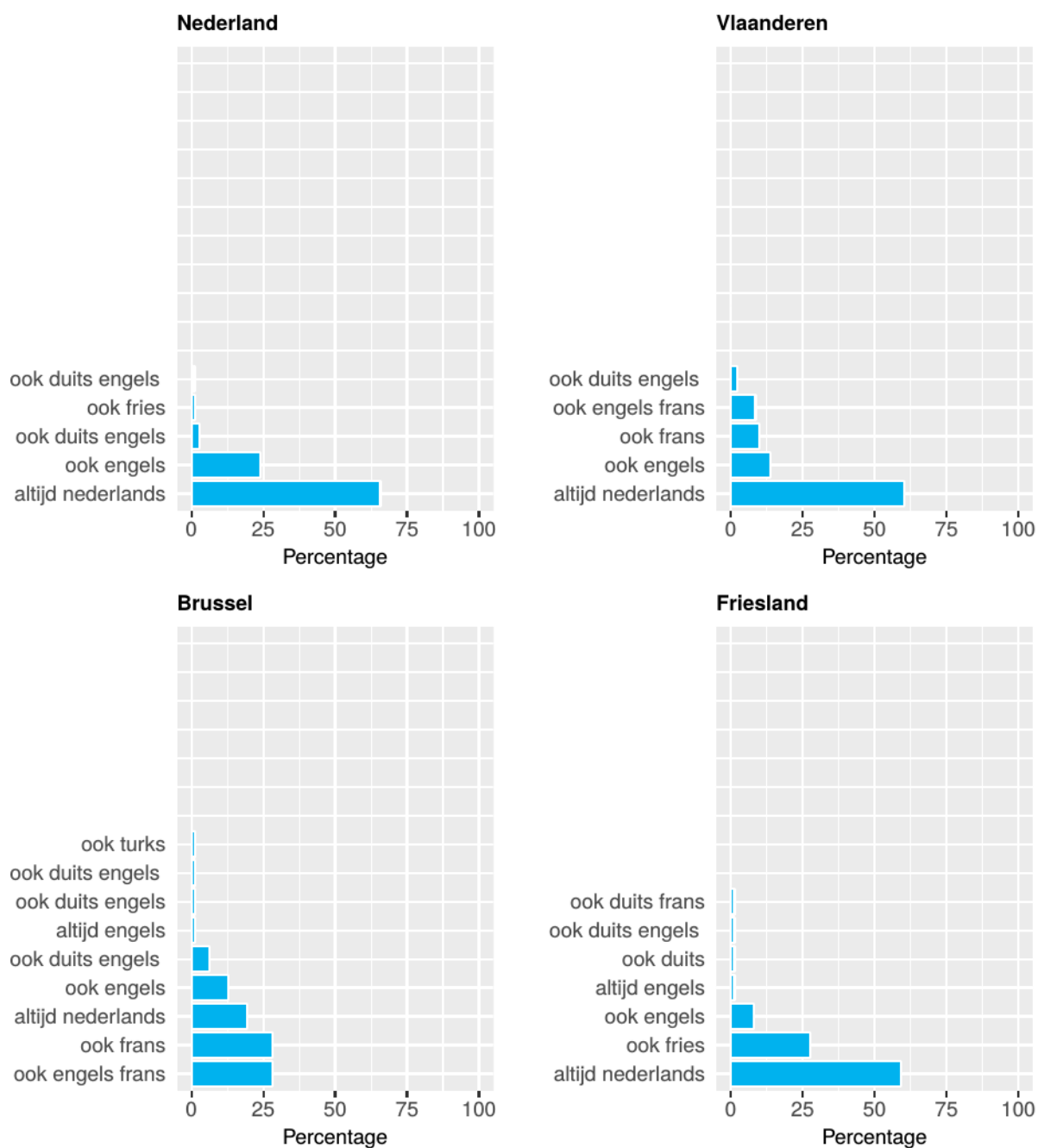
“Met klanten praat ik...”				
	Nederlands	Naast Nederlands, ook Engels		Naast Nederlands, ook een andere taal
Nederland	61,5%	25,0%		12,8%
	Nederlands	Naast Nederlands, ook Engels	Naast Nederlands, ook Frans	Naast Nederlands, ook een andere taal
Vlaanderen	53,6%	13,7%	12,7%	17,9%
Brussel	17,9%	12,8%	29,5%	39,8%
	Nederlands	Naast Nederlands, ook Fries	Naast Nederlands, ook Engels	Naast Nederlands, ook een andere taal
Friesland	32,1%	46,2%	10,3%	10,4%
“Met klanten e-mail ik...”				
	Nederlands	Naast Nederlands, ook Engels		Naast Nederlands, ook een andere taal
Nederland	65,8%	23,9%		10,1%
	Nederlands	Naast Nederlands, ook Engels	Naast Nederlands, ook Frans	Naast Nederlands, ook een andere taal
Vlaanderen	60,4%	13,7%	9,8%	13,5%
Brussel	19,2%	12,8%	28,2%	38,5%
	Nederlands	Naast Nederlands, ook Fries	Naast Nederlands, ook Engels	Naast Nederlands, ook een andere taal
Friesland	59,2%	27,6%	7,9%	3,9%

Tabel 7: Welke talen worden gebruikt in de communicatie met klanten in Nederland, Vlaanderen, Brussel en Friesland?

⁷⁸ Voor Brussel en Friesland hebben we geen vergelijkingsmateriaal uit andere bronnen dan de enquête.

Figuur 135: Met klanten praat ik...

Figuur 136: Met klanten e-mail ik in het...

Zowel in Nederland als in Vlaanderen blijft Nederlands de taal bij uitstek in de communicatie met klanten. Immers: slechts 1% of minder van de Nederlandse en Vlaamse panelleden geeft aan uitsluitend in een andere taal dan het Nederlands te communiceren met klanten. Globaal bekeken⁷⁹ verloopt 60% van de klantencommunicatie in Nederland en Vlaanderen uitsluitend in het Nederlands en in afgerond 40% van de gevallen wordt Nederlands in combinatie met een andere taal gebruikt.

⁷⁹ De gemiddeldes voor praten en schrijven, voor Nederlanders en Vlamingen, zijn hier samengenomen.

In Nederland neemt, als andere taal in combinatie met het Nederlands, vooral het Engels een voorname plaats in: het gaat om 24,5%. In vergelijking daarmee, neemt het Engels in Vlaanderen een minder belangrijke plaats in (13,7%); dat komt echter mede doordat het Frans in Vlaanderen ook een rol speelt in de externe communicatie van bedrijven: gemiddeld 11,3% van de deelnemers geeft aan naast het Nederlands ook in het Frans te spreken en e-mailen met klanten.

Talen die door Nederlandse StaatNed-panelleden sporadisch worden gebruikt met klanten zijn **Arabisch**, Baskisch, Deens, **Duits**, **Frans**, Fries, Italiaans, **Spaans** en Tamazight. De vier talen die vetgedrukt staan, zijn talen die ook in beperkte mate werden vereist in de vacatureberichten op de onderzochte vacaturesites; de overige talen doken niet op in die vacatures. Omgekeerd werd Pools niet vermeld door het StaatNed-panel, wel in de vacatures. Dat laat zien dat er wellicht een zekere discrepantie bestaat tussen de steekproef van deelnemers aan onze enquête en de werkelijke arbeidsdeelname.

In Vlaanderen gebruikten panelleden naast het Nederlands ook af en toe Arabisch, **Duits**, **Italiaans**, Portugees, Turks en **Spaans**. De drie talen die vetgedrukt staan, zijn talen waar in geringe mate ook naar werd gevraagd in vacatures; de overige talen doken niet op in vacatures. Omgekeerd werden Pools, Deens, Fins, Zweeds, Noors en Hongaars niet vermeld door het StaatNed-panel, wel in de vacatures.

Samenvattend: het StaatNed-panel sluit aan bij het beeld dat de screening van vacaturesites opleverde. Nederlands is onontbeerlijk in de communicatie met klanten en het percentage werkgevers dat uitsluitend in een andere taal communiceert met klanten is verwaarloosbaar klein. De vraag naar kennis van andere talen is relevant want er wordt naast Nederlands ook regelmatig een andere taal gebruikt met klanten: in Nederland vooral Engels, in Vlaanderen Engels en Frans. Meer dan op een ‘gevaar’ voor het Nederlands wijst dat op onze traditionele economische contacten en de internationalisering van ons bedrijfsleven.

De gegevens over de taalkeuzes die in Brussel en Friesland gemaakt worden in de communicatie met klanten (zie tabel 7) kunnen niet vergeleken worden met de talen die men verwacht van sollicitanten voor jobs in die regio’s, omdat de onderzoekers geen specifieke informatie over Brusselse of Friese vacatureberichten verzameld hebben. Toch bespreken we de resultaten hier kort, al beperken we ons hier noodgedwongen tot de enquêteresultaten. **Terwijl in Nederland en Vlaanderen het Nederlands de taal bij uitstek is voor communicatie met klanten, is dat voor Brussel en Friesland in veel mindere mate het geval.** In Brussel verloopt gemiddeld 18,5% van de communicatie met klanten uitsluitend in het Nederlands, terwijl dat voor Nederland en Vlaanderen gemiddeld 60% is. Uiteraard speelt in Brussel het Frans een grotere rol: gemiddeld 28,9% van de communicatie met klanten verloopt in het Frans. Daarnaast geeft gemiddeld 12,8% van de Brusselaars aan in het Engels te praten en e-mailen met klanten.⁸⁰

---

⁸⁰ Een factoranalyse wees overigens uit dat er voor zowel Nederland, Vlaanderen, Friesland als Brussel één onderliggende factor is waarmee alle bevraagde situaties omtrent taal op het werk een sterke samenhang vertonen. Die factor zou dus eenvoudigweg ‘taalkeuze op het werk’ kunnen worden genoemd. De variantie in de data die door die factor verklaard wordt, is echter niet voor alle regio’s even hoog (in aflopende volgorde: Friesland ($R^2 = 0,877$), Nederland ($R^2 = 0,873$), Vlaanderen ($R^2 = 0,847$), Brussel ($R^2 = 0,789$)). Dit wijst erop dat de mate waarin er in de verschillende bevraagde situaties Nederlands gebruikt wordt niet in alle regio’s even goed door de onderliggende factor gevat wordt. In Brussel doet zich de meest complexe taalsituatie voor, met de minste samenhang tussen de verschillende variabelen/bevraagde situaties.

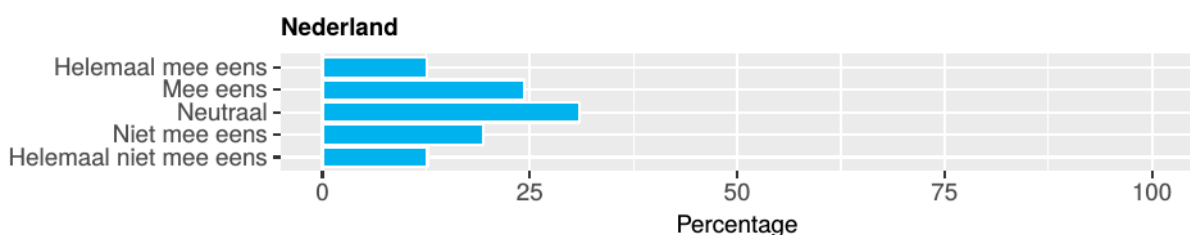
Friesland wijkt wat de schriftelijke communicatie met klanten betreft nauwelijks af van Nederland en Vlaanderen: 59,2% van de Friese werknemers geeft aan dat hun werkgever uitsluitend in het Nederlands mailt met klanten. In de mondelinge communicatie met klanten, daarentegen, wijkt Friesland wel af: slechts 32,1% van de werknemers zegt uitsluitend Nederlands te praten met klanten. Dit komt door het grote aandeel dat het Fries heeft in de mondelinge communicatie met klanten (namelijk 46,2%). **Opnieuw blijkt dat het Fries op de werkvloer meer als spreektaal dan als schrijftaal wordt gebruikt.**

“In mijn vroegere werk was de voertaal Nederlands. Maar ook hier werd Fries of Stadsfries gesproken. Naar klanten toe was Nederlands de voertaal, maar iemand die het Fries gebruikte werd ook in het Fries geantwoord.”

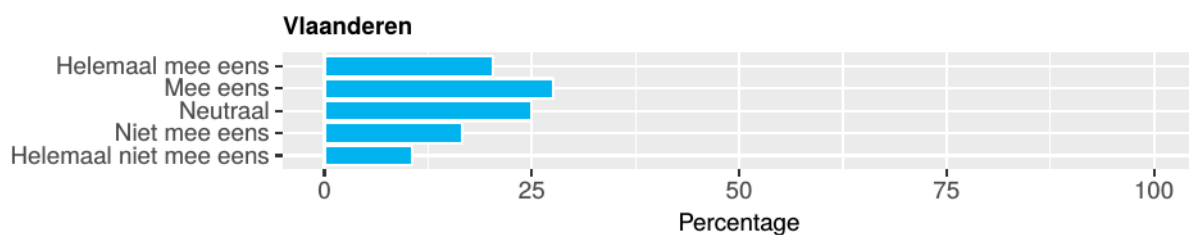
4.3.3 Vindt het StaatNed-panel dat mensen alleen een baan mogen krijgen wanneer ze het Nederlands beheersen?

De enquête peilde ook hoe belangrijk men het vindt dat potentiële collega's Nederlands beheersen vooraleer ze een baan krijgen. In Nederland is 36,9% het (helemaal) met die voorwaarde op werk eens, is 32,1% het daar (helemaal) niet mee eens en 31% denkt er neutraal over. Friesland wijkt niet erg af van de rest van Nederland: 38,4% is het (helemaal) met die voorwaarde op werk eens, 31,6% is het er (helemaal) niet mee eens, en 30,1% denkt er neutraal over. Vlamingen zijn iets strenger: 47,9% vindt Nederlands beheersen een voorwaarde om een baan te krijgen; 27,2% is het daar niet mee eens of helemaal niet mee eens en 24,9% houdt het bij de optie 'neutraal'.

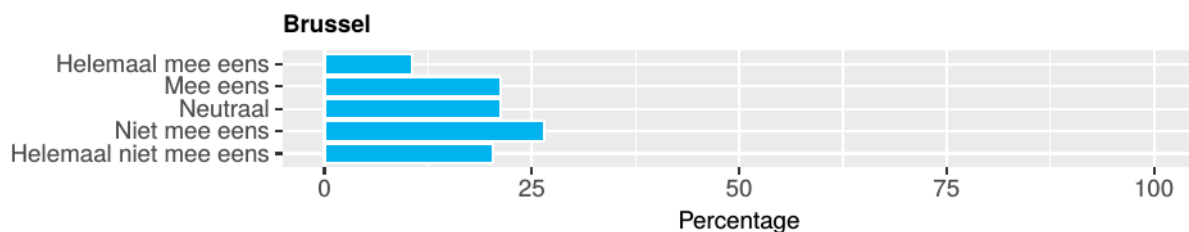
In Brussel zijn de rollen dan weer omgedraaid. Daar vindt 46,9% van het StaatNed-panel Nederlands beheersen geen absolute voorwaarde om een baan te krijgen: zij kozen de opties 'niet mee eens' of 'helemaal niet mee eens'. Onlogisch is dat niet: in Brussel zijn de Franstaligen, dus ook de Franstalige werkgevers, ruim in de meerderheid.

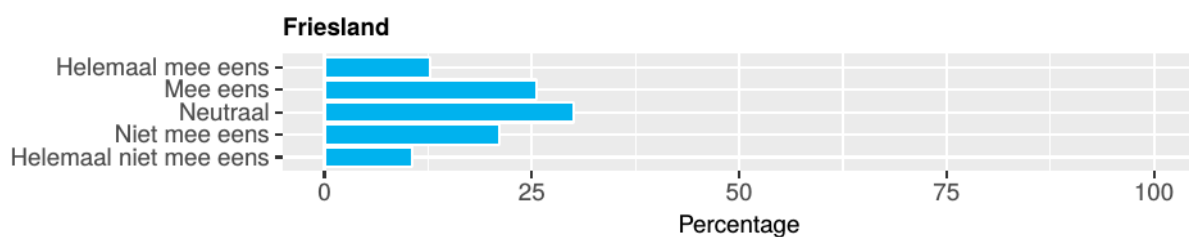
Figuur 137: Nederland - Mensen in Nederland of Vlaanderen mogen alleen een baan krijgen wanneer ze het Nederlands beheersen.

Figuur 138: Vlaanderen - Mensen in Nederland of Vlaanderen mogen alleen een baan krijgen wanneer ze het Nederlands beheersen.

Figuur 139: Brussel - Mensen in Nederland of Vlaanderen mogen alleen een baan krijgen wanneer ze het Nederlands beheersen.

Figuur 140: Friesland - Mensen in Nederland of Vlaanderen mogen alleen een baan krijgen wanneer ze het Nederlands beheersen.

Wordt je mening over Nederlands als jobvoorwaarde beïnvloed door je talige achtergrond? Ja, maar niet spectaculair. Dat blijkt uit Tabel 8:

"Mensen in Nederland of Vlaanderen mogen alleen een baan krijgen wanneer ze het Nederlands beheersen"								
	Nederland (respondent heeft Nederlands als moedertaal)	Nederland (respondent heeft andere moedertaal)	Vlaanderen (respondent heeft Nederlands als moedertaal)	Vlaanderen (respondent heeft andere moedertaal)	Brussel (respondent heeft Nederlands als moedertaal)	Brussel (respondent heeft andere moedertaal)	Friesland (respondent heeft Nederlands als moedertaal)	Friesland (respondent heeft andere moedertaal)
Helemaal mee eens of mee eens	36,9%	37,4%	48,1%	39%	31,3%	35,7%	34,1%	47,7%
Niet mee eens of helemaal niet mee eens	31,6%	41,5%	26,9%	39%	46,5%	50%	28,6%	38,1%
Neutraal	31,5%	21,1%	25%	21,8%	22,2%	14,3%	37,4%	14,3%

Tabel 8: De houding van het StaatNed-panel ten opzichte van Nederlands als jobvoorwaarde

Niet-moedertaalsprekers in Nederland en Vlaanderen blijken doorgaans iets milder te oordelen over het beheersen van Nederlands om een baan te krijgen dan moedertaalsprekers. Dat blijkt uit het feit dat ze het vaker oneens zijn met de uitspraak dat Nederlands noodzakelijk is voor een baan (zie tabel 8, 'niet mee eens' of 'helemaal niet mee eens'). Het strengst zijn de Vlaamse moedertaalsprekers: 48,1% vindt dat mensen zonder beheersing van het Nederlands niet aan de slag kunnen in het bedrijfsleven. Zij worden gevolgd door de niet-moedertaalsprekers uit Friesland, die echter allen moedertaalsprekers van het Fries zijn, zoals hierboven al werd opgemerkt (zie paragraaf 4.2.1 (c)): van hen is 47,7% het (helemaal) eens met de stelling dat mensen het Nederlands moeten beheersen om een baan te kunnen krijgen. Dit resultaat is opvallend, omdat deze deelnemers zelf het Fries als moedertaal hebben, maar toch vinden dat een goede kennis van het Nederlands noodzakelijk is voor een baan. Mogelijkerwijs zijn de moedertaalsprekers van het Fries dus vrij 'streng' op zichzelf wat de beheersing van het Nederlands betreft.

In Brussel liggen de zaken iets anders: daar vinden 46,5% moedertaalsprekers en 50% niet-moedertaalsprekers dat Nederlands beheersen geen noodzakelijke werkvoorwaarde is. Opnieuw speelt daar de specifieke Brusselse context waar Nederlandstaligen in de minderheid zijn. Het zou dan ook opmerkelijk zijn als er van Brusselaars werd verwacht dat ze op de werkvloer een goede beheersing van het Nederlands kunnen voorleggen.

Samenvattend kunnen we stellen dat anno 2016 het Nederlands in het bedrijfsleven, zowel in de interne als externe communicatie, de belangrijkste taal is. Als er naast Nederlands ook een andere taal wordt gebruikt, dan is dat het Engels. De globalisering laat zich dus voelen in het bedrijfsleven,

maar vormt bij deze nulmeting geen 'bedreiging' voor het Nederlands in het bedrijfsleven. Daarbij plaatsen we 'bedreiging' tussen aanhalingstekens, want dat het Nederlands bepaalde domeinen, waaronder het bedrijfsleven, in de toekomst moet delen met bijvoorbeeld het Engels, betekent niet per se dat het Nederlands verloren gaat. Heden ten dage komt het Engels in bepaalde situaties wel naast, maar nauwelijks in de plaats van het Nederlands te staan. In de regio's Vlaanderen en Brussel speelt ook Frans een rol. Beide regio's maken dan ook deel uit van een land waar naar schatting bijna 40% Franstaligen wonen naast ongeveer 60% Nederlandstaligen. In Friesland speelt ook het Fries een rol op de werkvloer, zowel als taal van de interne als van de externe communicatie. Wel wordt het Fries er zeker dubbel zo vaak gebruikt in de mondelinge als in de schriftelijke communicatie. Tot slot zij vermeld dat bijna de helft van de Vlaamse Nederlandstaligen en van de Friestaligen de beheersing van het Nederlands noodzakelijk achten voor het krijgen van een baan. De bevroagde Nederlanders als geheel oordelen daar milder over en de bevroagde Brusselaars vinden het omgekeerde.